

2019 • ročník 15

REVUE

ČESKÉ LÉKAŘSKÉ AKADEMIE
CZECH MEDICAL ACADEMY REVIEW

Na obálce tohoto čísla Revue ČLA

PACIFIK 2014, olej na plátně 120 x 100 cm, autorka Jitka Štenclová

Z činnosti ČLA/CMA Activities in the Czech Republic

11. kongres České lékařské akademie <i>Richard Rokyta, Petra Horáková</i>	2
Kolegové, proč se neléčíte? <i>Jan Bělobrádek</i>	4
Činnost FEAM v roce 2018 <i>Richard Rokyta</i>	6
Proč bychom si měli hýčkat klinickou vědu v medicíně <i>David Cibula</i>	8
Vzpomínky	
prof. MUDr. Ctirad John, DrSc.	10
prof. MUDr. Pavel Bravený, CSc.	11
prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc., FCMA	12
Medailonky	
prof. MUDr. Jan Evangelista Jirásek, DrSc.	14
prof. MUDr. Jan Holčík, DrSc.	14
prof. MUDr. Jan Betka, DrSc.	15
prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc., FRCPsych., FCMA	16
prof. MUDr. Karel Pavelka, DrSc., FCMA	17
prof. MUDr. Jan Škrha, DrSc., MBA	18
prof. MUDr. Josef Bednařík, CSc., FCMA	19
prof. MUDr. Petr Widimský, DrSc.	20
Klubová setkání členů České lékařské akademie v roce 2018 <i>Petra Horáková</i>	23
Česká lékařská akademie – členové 2019	24

11. kongres České lékařské akademie

Richard Rokyta, Petra Horáková

předseda ČLA, ředitelka ČLA

11. kongres se konal ve dnech 29. 11. až 1. 12. 2018 ve Společenském domě v Mariánských Lázních. Jeho mottem bylo **Všechny odstíny šedi – krev blahodárná i nebezpečná**. Kongres začal obecnými přednáškami: prof. Pavel Kučera z Lausanne, člen naší akademie, přednesl text pravděpodobně od prof. Frankenbergera o eozinofilii. Byl to nádherný latinský text, který uváděl téma krve. Dalším přednášejícím byl doc. ThDr. Beneš s tématem Metafyzický význam krve ve starověkém Izraeli v raném křesťanství. Byla to zajímavá srovnávací přednáška o nejstarších církevních názorech na krev. Dalším přednášejícím byl MUDr. Pavel Čech, který mluvil o životě a objevech prof. Jana Janského, jednoho z objevitelů krevních skupin; tady vznikla určitá diskrepance s pozdější přednáškou prof. Pavla Pafka, jenž přednášel na téma krev a chirurgie a který rovněž zmínil prof. Janského. Jejich dvě přednášky se trochu lišily ve významové podstatě objevů a popisů prof. Janského. V knize, která vyjde o tomto kongresu, bude tento rozpor jistě zajímavý. Čtvrtou přednášku měl prof. Cyril Höschl, a to o vrozeném a naučeném chování. Jako vždy to byla vynikající přednáška, která poukazovala na aspekty, jimiž duševní činnost ovlivňuje činnost fyzickou a naopak; byl to skutečně přednáškový koncert, který prof. Höschl předvedl a který také vzbudil zasloužený ohlas. Večer se konal vynikající koncert klasické hudby: Lucie Sedláková-Hůlová a její ansámbl Lucis nám předváděl významná díla včetně Mozarta a Dvořáka a jako vždy povznesl tento kongres z výšin vědy i do výšin umění. Napsal jsem v úvodním slově, že lékaři byli vždy velcí příznivci umění ve všech oblastech, ať už to bylo malířství, literatura, sochařství, hudba apod., a tuto tradici se těmito koncerty snažíme také naplňovat.

Páteční a sobotní zasedání už bylo věnováno pouze odborným činnostem. Začínalo kardiologií a kardiologickými, které uváděl prof. Ošťádal vynikající přednáškou o vývoji vztahů mezi experimentální a klinickou kardiologií. Velice zdůraznil právě důležitost experimentálního přístupu, který kardiologii posouvá dopředu, stejně tak jako samozřejmě klinická kardiologická pozorování. Profesor Pirk mluvil o vývoji srdečních náhrad a i to byla fascinující přednáška, kterou nakonec ukončil tím, že se už připravuje umělé srdce nejen jako náhrada srdce, ale celé umělé srdce, které by při nedostatku srdcí k transplantaci pomohlo nahradit srdce nejen na

určitou dobu jako náhradní pumpa, ale vůbec ve všech jeho funkcích. Popsal výzkum, na němž se také kardiocentrum v Krči pod vedením prof. Pirka podílí. Profesor Pudil z Hradce Králové mluvil o biomarkerech v medicíně a zdůrazňoval jejich význam. Jeho příspěvek se lišil od pozdější přednášky prof. Cibuly, který biomarkery určitým způsobem vymezil a zpřesnil zejména jejich význam pro prevenci. Další kardiologická sekce, kterou vedl prof. Linhart z 2. interní kliniky 1. lékařské fakulty, měla téma Tromboembolická nemoc. Sám prof. Linhart měl vynikající přednášku o fibrilaci síní a systémové embolii, doc. Karetová mluvila o žilní trombóze a jejích komplikacích, doc. Danzig o současných moderních možnostech časné antikoagulační léčby. Do této problematiky velmi dobře zapadla i přednáška doc. Jitky Fricové z centra bolesti 1. lékařské fakulty, která svou přednášku nazvala Bolest u hemofilických pacientů, zde ukázala praktickou šíři hemofilie. Samostatnou přednášku měl prof. Pafko, nastínil všechny aspekty chirurgické problematiky ve vztahu ke krvi, kdy kromě již zmíněného prof. Janského zdůrazňoval nezbytnost pojetí transfuzí za různých situací, zejména u nábožensky motivovaných lidí apod.

Další skupina přednášejících se zabývala krví a infekcí. Tuto sekci vedla doc. MUDr. Vilma Marešová, která nás nejprve informovala o infekčních nemocech přenesených krví. MUDr. Trojánek mluvil o významných

Vystoupení Lucie Sedlákové-Hůlové a ansámbl Lucis

hematologických nálezech z pohledu infektologa a s kazuistikou nás seznámil předseda společnosti praktických lékařů MUDr. Petr Šonka na příkladu jednoho záhadného případu. Chtěl bych jen zdůraznit, že Sdružení praktických lékařů je partnerem při organizaci našeho setkání v Mariánských Lázních. Jejich sekce pokračovala krvácivými stavy, kde předsedali doktorka Kurzová, která je členkou organizačního výboru našich mariánskolázeňských dnů, a doktor Šonka. Již zmíněný prof. Cibula přednášel o sériových nádorových markerech v onkogynekologii. Byla to velice fundovaná přednáška, ale ne příliš optimistická. MUDr. Líbalová přednesla základní poznatky o krvácivých stavech v gynekologii. Velmi hezkou přednášku měl doktor Vlk z gynekologické kliniky 3. lékařské fakulty, a sice o život ohrožujícím krvácení z pohledu porodníka.

Tím skončilo páteční jednání, respektive neskončilo, protože bohužel pro nemožnost dopravit se do Mariánských Lázní vypadla přednáška prof. Matějoviče z Plzně o život ohrožujících stavech, a především o sepsích. Tuto přednášku si pravděpodobně poslechneme příští rok. Namísto prof. MUDr. Vladimíra Beneše mluvila velmi zasvěceně o iktech a krvácivých stavech MUDr. Šípková, byla vynikající.

Večer jsme pak tradičně měli vzájemnou diskusi u číše vína, kterou zahájil MUDr. Pavel Knára, bývalý primář Společenského domu, přednášel o historii a využití mariánskolázeňských pramenů. Přítomným také rozdával knihu, kterou ještě s dalšími spoluautory napsal.

Sobota byla zahájena vynikajícím kolokviem prof. Bartůňkové na téma Krev a imunita. Profesorka Bartůňková přednášela o krevních buňkách jako o možnosti léčby rakoviny, kolega Milota pojednal o krvi jako nositelce závažných poruch imunity. Velmi zajímavou přednášku měl doktor Smrž o žírných buňkách jakožto opomíjeném členu armády krevních buněk, a konečně dr. Střížová

Vystoupení Lucie Sedlákové-Hůlové a ansámbl Lucis

měla velmi zajímavou přednášku – mluvila o velké perspektivě využití krevních buněk v boji proti nádorovým chorobám. Domnívám se, že jako celek tato sekce byla vedle sekce kardiologie tím nejlepším, co jsme v Mariánských Lázních slyšeli. V poslední sekci nám odpadly dvě přednášky, obě pro nemoc. Profesor Jirásek byl po operaci, docent Krofta po úraze, takže nakonec jsme vyslechli skvělou přednášku MUDr. Kristiny Höschlové o krvácení po traumatu v horském terénu. Výborná přednáška byla doplněna vynikajícími praktickými zkušenostmi dr. Höschlové.

V letošním roce budeme pořádat již 12. kongres České lékařské akademie v termínu 28. až 30. listopadu 2019 opět v Mariánských Lázních. Tématem bude Stárnutí, protože je to hlavní téma, které má Evropská unie v rámci lékařského výzkumu. Budeme velice rádi za velkou účast posluchačů a všechny vás srdečně zveme k aktivní i pasivní účasti.

Kolegové, proč se neléčíte?

Jan Bělobrádek

praktický lékař

Pokud by někdo hledal nejvyšší koncentraci profesorů medicíny na metr čtvereční, našel by ji na přelomu listopadu a prosince tradičně v historickém Mramorovém sále Společenského domu v Mariánských Lázních. V závěru roku 2018 se zde konalo již 11. setkání České lékařské akademie, které je tradičně koncipováno jako multioborový kongres. Co se ovšem příliš neví, je to, že je tento kongres určen především praktickým lékařům.

Česká lékařská akademie je prestižním sdružením profesorů lékařských oborů, založeným v roce 2004. Členství je výběrové, omezené pouze na profesory, což odpovídá poslání a filozofii organizace jako takové. Proto má k dnešnímu dni pouze 72 tuzemských a 9 zahraničních členů.

Život často bývá ovlivněn shodou okolností či šťastných náhod, které nasměrují jeho běh do příznivých kolejí. Mám za to, že mnozí z nás vytrvale nedoceňují celoživotní působení Hanky Kurzové v postgraduálním vzdělávání v našem oboru. Stojí nejen za vznikem a charakterem Kongresu primární péče, ale i za mimořádně vřelými vztahy s členy České lékařské akademie. Jen díky nim můžeme řadu jejích členů pravidelně vídat na vzdělávacích akcích SPL ČR. Zejména je ale toto souznění patrné z koncepce kongresů ČLA.

Veřejné mínění v zapřklé české kotlině by očekávalo, že elitní profesorský klub se bude na svém kongresu věnovat v uzavřeném formátu svým, od reality na hony vzdáleným problémům. Právý opak je pravdou. Členové ČLA jsou si vědomi vzdálenosti, která je dělí od praktických lékařů, a svůj kongres připravují především pro ně. Problémy každodenní praxe je zajímají, představují důležitou zpětnou vazbu.

Co je ale nejdůležitější: kongres je nesponzorovaný, pro přednášející jde o příležitost společenskou, nedostávají za svoje vystoupení žádný honorář. O jak prestižní vystoupení se jedná, svědčí letošní příběh prof. Linhart. Do Mariánských Lázní dojel v předpovídané katastrofální ledovce slalomem mezi nehodami a objížďkami těsně předtím, než policie příjezd do města preventivně omezila. Jistě mohl zůstat v Praze a nikdo by se nad tím nepozastavil.

Smyslu kongresu odpovídá i výběr témat a jejich přesah. Program je multioborový, propojený pouze hlavním mottem. Pokud si tedy XI. kongres vytkl za předmět svého zájmu „krev blahodárnou i nebezpečnou“, mohli si

účastníci vyslechnout příspěvky z oborů hematologie, kardiologie, imunologie, infekce, chirurgie, onkologie, psychiatrie nebo přednemocniční medicíny. Mnoho přednášek navíc přesahovalo přísné oborové vymezení. Do programu byla zakomponována i přednáška teologická, zabývající se fenoménem krve ve starozákonní epoše a raném křesťanství, i historický exkurs do života a díla prof. Janského.

Nyní si dovolím několik nesouvislých úvah, ve vědeckém článku by se tato pasáž jmenovala diskuse. První se bude týkat většiny vzdělávacích akcí, které můžeme v současné době absolvovat. Téměř výhradně se opírají o sponzorované přednášky. Delší dobu mám pocit, že jejich teoretický úvod má v posluchači vyvolat dojem, že problematice příliš nerozumí. Rozuměl-li někdy, pak vše zapomněl nebo mu jednoduše od dob studií či začátků klinické praxe ujel vlak. Pak následuje fáze smířlivější. Nevadí to, existuje řešení. Problému není třeba do hloubky rozumět, stačí psát správný preparát.

Často si mezi sebou vyprávíme historky z velkých odborných kongresů, na nichž někteří přednášející střídají odborná sympozia různých firem pod časovým tlakem. Ráno představují lék A ze skupiny X, před obědem v témže duchu lék B ze skupiny Y. Úplně jinak je tomu na kongresu ČLA. Letos si jeden z přednášejících povzdechl, že si svoji nesponzorovanou přednášku skutečně užívá a může nám konečně říci, jaké jsou praktické rozdíly mezi jednotlivými preparáty v lékové skupině, která je dnes na špičce prezentačního zájmu (bystřejší čtenář pochopil, že tato léková skupina intimně souvisí s krví).

Když jsme u prezentací samotných, musím se znovu zastavit u jejich struktury. Snahou autorů je vysvětlit problematiku v širším kontextu, ať již jde o klinické, či výzkumné téma. Jako když například prof. Šedo loni přednášel o „profesionálně melouchařících molekulách“. Tedy o tom, že školní představa jeden gen = jeden protein = jedna funkce úplně neplatí. V klinické praxi pak logicky vzniká problém s inhibicí, protože kromě žádoucího účinku zároveň vytváříme i další, nežádoucí. O jak závažný problém se jedná, víme všichni z příkladu gliptinů. Žádná přednáška v posledních letech tolik neovlivnila můj pohled na medicínu. Pozoruhodné je, že ji přednášel biochemik (špičkový, samozřejmě).

Poslední úvaha je více společenská. Mezi sebou též intenzivně diskutujeme o postavení praktických lékařů ve

společnosti. Srovnáme-li je s elitními profesory, rozdíl si všichni uvědomujeme. Neexistuje-li přímá osobní vazba, jde o velikou vzdálenost, nejen na kongresech. V odborných kruzích ji vyplňují docenti, asistenti, studenti, výzkumníci, odborní lékaři i pracovníci farmaceutických firem. Náhle je tu kongres ČLA, kde při stolovém uspořádání auditoria můžete strávit čas v bezprostřední blízkosti vedoucích osobností oboru a zapojit se do hovoru. A pokud se vám to nepodaří během přednášek či přestávek mezi bloky, pak je tu společenský večer u číše vína. Mohu-li přispět optikou vlastní zkušenosti, člověka obohatí jak přátelský rozhovor s profesorem Rokytou, společenský rozhovor s profesorem Höschlem či jen pozorování rukou profesora Pafka, sedícího u stejného stolu. A když již jsem zmínil profesora Höschla, jeho brilantní úvody ke koncertům vážné hudby nelze reprodukovat, ty je třeba zažít.

A všechno tohle tvoří opravdové „ars medicinae“. Tedy zdaleka ne jen „evidence“. Bez ní to nejde, ale je tu spousta dalších kvalit hodných pozornosti a kultivace do budoucna. Pokud má medicína fungovat i nadále v kontextu svého hlavního poslání. Osobní setkávání s lidry oboru je nenahraditelné, známe je z doby studií, ale pak

se kamsi vytratí. Stejně důležitá je ochota lídrů oboru předávat svoje vědomosti a zkušenost nezprostředkovaně. A v neposlední řadě ochota navzájem se poslouchat a respektovat. Buďme vděční, že tyto zdánlivé drobnosti z povědomí nevyprchaly, naopak že stále existují a mnoha lidem na nich záleží.

Zbývá tedy jediná otázka. Proč praktičtí lékaři této možnosti nevyužívají? Nepřesvědčila je účast profesora Pomahače z Bostonu před dvěma lety, nepřesvědčuje je výhodný předadventní termín. Nepřesvědčuje je angažmá SPL ČR ani aktivní účast předsedy Petra Šonky na organizační i programové úrovni. Nepřesvědčuje je možnost seznámit se „z první ruky“ s aktuálními trendy výzkumu. Nepřesvědčuje je klidnější prostředí Mariánských Lázní ani skvělá úroveň zdejších ubytovacích zařízení. Přitom povzdechů na kvalitu vzdělávacích akcí neubývá, pro mnohé kolegy se sponzorované přednášky stávají absolutním limitem účasti. Proč se tedy nejezdíme více léčit do Mariánek? Zvládnout lze krátce i tělo, ale zejména jde o medicínskou duši vyčerpaného praktika, který mnohdy pochybuje o svém postavení v tomto světě, řítcím se pravděpodobně zcela neblahým směrem.

Činnost FEAM v roce 2018

Richard Rokyta

předseda ČLA

V roce 2018 FEAM (Federation of European Academies of Medicine) absolvovala několik důležitých událostí. Především byl zvolen nový předseda, této funkce se ujal Angličan prof. George Griffin v Ženevě na kongresu FEAM. Pokladníkem byl zvolen prof. Jean Michael Foithart, což je permanentní sekretář Belgické královské lékařské akademie. Další novinkou je, že francouzská Akademie farmacie byla přijata jako kolektivní člen.

Kromě hlavní události, což byl kongres v září v Ženevě, kterého jsme se bohužel nezúčastnili, proběhly další akce: v Amsterdamu se konala konference o EASAC-FEAM o vakcinaci. Byla to velmi zásadní konference. Vůbec vakcinace se stává důležitým problémem různých lékařských organizací v Evropě. 19 listopadu proběhl v Bruselu satelitní workshop o vakcinaci, který byl doprovázen schůzí Akademie. V té době se konal mimořádný mítink, kde byl diskutován plán činnosti na nadcházející tři roky. V roce 2019 se uskuteční následující akce: v březnu opět v Bruselu bude diskuse o umělé inteligenci a zdraví, 27. až 29. května se bude konat konference v Lisabonu a bude to mítink o rychlé diagnostice. Ve dnech 20. až 22. června se uskuteční v Bukurešti workshop o budoucí transformaci přístupu ke stárnutí. Konečně 21.–22. listopadu 2019 bude v paláci akademie Bruselu consulting meeting FEAM a proběhne tam společná konference o budoucnosti biomedicínského klinického výzkumu. Tato konference bude pořádána FEAM a dvěma belgickými a francouzskými organizacemi. V roce 2020 v Záhřebu proběhne zase schůze council FEAM ve formě workshopu mezi FEAM a chorvatskou lékařskou akademií o preventivní medicíně.

Největší událostí roku 2018 byl společný mítink o budoucnosti FEAM. Bylo zdůrazněno, že její největší budoucnost spočívá ve spolupráci s různými organizacemi.

Nejvíce se připravuje v současné době projekt mezi FEAM a EASAC, což je problém týkající se regenerativní medicíny. Samozřejmě to vyžaduje další funkcionáře (my jsme zatím nikoho nenominovali), ale už je tam nominováno mnoho členů FEAM. Přihlásili jsme se jako kolektivní člen. Zasedání, kterého jsem se v Bruselu zúčastnil, mělo na programu především budoucnost.

Všichni zástupci nově zvoleného výboru přednesli své představy o tom, jak by měla další činnost vypadat. Znovu zdůrazňuji, že jde hlavně o spolupráci mezi FEAM a dalšími příslušnými organizacemi, které na ni navazují. To si myslím, že je velice dobré a rozšiřuje to pole působnosti. Samozřejmě se všechny tyto organizace snaží také získat peníze, což se stále nedaří, přestože každého zasedání FEAM se zúčastňuje i několik poslanců Evropského parlamentu. Zatím bohužel finanční efekt ve formě velkého příspěvku není. Byl už jednou plánován, a dokonce do toho byla zahrnuta i Praha, když jsme tady měli mít i pobočku FEAM. To se však neuskutečnilo, protože se peníze nakonec nesehnaly. To je velká slabina FEAM, podobně jako slabina i České lékařské akademie, že není přímý vládní dotační program na tyto organizace. Zúčastnil jsem se i workshopu o očkování, ten byl velmi zajímavý. Bylo tam několik pozoruhodných přednášek a nejzajímavější bylo, že se ukazuje, že očkování se stává kruciólním problémem evropského zdravotnictví, respektive to není očkování jako takové, ale odpor proti němu. Byly zveřejněny údaje, které jsou přímo zoufalé, například že největší odpor proti očkování v populaci je kupodivu ve Velké Británii, kde je proti očkování 40 % populace (zřejmě je to také dané i novým složením britského obyvatelstva). ČR je zhruba ve středu citovaných zemí, celkem podle údajů (zřejmě z našeho ministerstva zdravotnictví) je proti očkování asi 20 %, proto se teď vytvářejí organizace a FEAM se mezi ně řadí, které by popularizovaly očkování, tak aby skutečně proti němu nebyl odpor, a naopak aby se očkování podporovalo. Hlavní metodou je osvěta, a to všemi mediálními prostředky, počínaje klasickými médii rozhlasem, televizí, tiskem, ale také Facebookem, Twitterem a dalšími veřejně i soukromě dostupnými prostředky, stále to však nepomáhá. Aktivita odpůrců je tak obrovská, že je to až s podivem. Vždy se najde nějaký případ, kdy se něco nepovedlo, a ti lidé to intenzivně rozšiřují. FEAM má velkou tradici v podpoře očkování. My jsme se již těsně po založení naší České lékařské akademie (2004) také aktivně zúčastnili. Tehdy se s námi velice angažoval i předseda České vakcinologické společnosti a současný náměstek ministra zdravotnictví prof. Prymula, a tak jsme byli při všech akcích FEAM o očkování. Najít nějakou formu, která by účinně změnila názor, jenž je ve veřejnosti bez skrupulí šířen, tj. aby se lidé neočkovali,

je dnes jedním z hlavních cílů FEAM a také se tudy ubírá spolupráce s ostatními organizacemi. Stále máme problém s placením příspěvků do FEAM, znovu jsem upozorňoval, že není správná distribuce plateb podle velikosti národních skupin. Samozřejmě že FEAM sdružuje v různých zemích různé množství lidí, například největší je Akademie Leopoldina v Německu, která má 1800 členů. Ovšem nejsou to jen lékaři, jsou to také veterinární lékaři, farmaceuti a i rehabilitační pracovníci. Ti tak tvoří velkou většinu a také platí příslušné příspěvky. Česká lékařská akademie v současné době má 72 českých členů a 9 členů zahraničních. Letos byli přijati dva noví členové, z toho jeden český a jeden zahraniční. Je důležité, abychom ve FEAM byli, protože nám přináší jistě mezinárodní uznání, ale chtělo by to

kromě mezinárodního uznání také uznání finanční. EU vyhlásila čtyři základní výzkumná témata v různých oblastech života a mezi nimi je i jedno medicínské. Tím je Lékařský přístup ke stáří a stárnutí. To je samozřejmě významné téma, a proto jsme se tomu také přizpůsobili tím, že v letošním roce na našem kongresu v Mariánských Lázních, který se bude konat tradičně 28. až 30. listopadu 2019, bude téma Stárnutí. Chceme je pojmenovat co neššířeji, je to samozřejmě téma, které je důležité a které má mnoho úskalí, protože jde o to, s jakým aspektem k němu budeme přistupovat. Takže se těšíme, že zůstaneme i nadále členy FEAM, i když s placením příspěvků jsme stále na štíru, a že nám to přinese další úspěchy včetně i možného pořádání kongresu FEAM v Praze, o který by byl velký zájem.

XII. kongres České lékařské akademie

Stárnutí

jako výzva současné medicíny

Mariánské Lázně
Společenský dům, Reitenbergerova 95/4
28. – 30. 11. 2019

www.cla2019.cz

Proč bychom si měli hýčkat klinickou vědu v medicíně

David Cibula

„Ještě v roce 1775 bylo v Asii soustředěno 80 % světového hospodářství. Ve srovnání s Asií byla Evropa hospodářský trpaslík. V roce 1900 už Evropa ovládá většinu světa. Jaký potenciál rozvinula Evropa v raném novověku, že jí umožnil ovládnout svět pozdního novověku? Především to byla věda a kapitalismus. Evropané uměli nové vynálezy využívat mnohem lépe než jiní.“ Krátký úryvek z prvního dílu knihy o vývoji lidské rasy Sapiens, od zvířete k božskému jedinci, izraelského profesora historie Yuvala N. Harariho. V medicíně, v našem regionu střední a východní Evropy, jako bychom na klíčový význam podpory vědy pro kvalitu, kultivaci prostředí a další rozvoj zapomínali. Věda je odkazována do laboratoří a vědeckých institucí, v nemocnicích se mají léčit klienti na základě ověřených doporučených postupů ze zahraničí. Věda je považována nejen za zbytnou, ale i drahou, zavádějící, potenciálně nebezpečnou, zdržující personál od pragmatické práce.

Různé definice se snaží o definici klinického a základního výzkumu. Nechci cokoli k těmto definicím přidávat, chtěl bych však zdůraznit několik aspektů. Klinický výzkum nesmí být zaměňován za klinické zkoušení léků, které je jednou z jeho forem, a rozhodně ne nevýznamnou či jednoduchou, ani se nejedná o doménu farmaceutického průmyslu. Principy vědeckého poznání jsou v klinickém i základním výzkumu obdobné, vědec musí být schopen definovat hypotézu, zpracovat metodiku, provést experiment, analyzovat výsledky a prezentovat je. Konkurence v odborných časopisech je velká a stále narůstá s tím, jak se odborná komunita lépe organizuje, vyspělý svět se zvětšuje a počet pracovišť/vědců usilujících o prezentaci svých výsledků v několika desítkách časopisů narůstá. Publikace musí být něčím výjimečná, aby byla přijata do špičkového časopisu, ať už je zaměřený na laboratorní, či klinický výzkum. Poslední postřeh, alespoň z mé oblasti, kterou je gynekologická onkologie: nejúspěšnější jsou týmy, jež dokáží propojit silné týmy klinického i základního výzkumu.

V době stále se zvyšujícího tlaku na výkon, unikátní rodná čísla, a zejména na snižování nákladů je klinický výzkum stále častěji považován managementy nemocnic za drahý a nadbytečný. Cílem tohoto krátkého článku je nabídnout důvody, proč by měl být kvalitní klinický výzkum přínosný pro instituce a klíčový pro kvalitu poskytované péče. Proč by fakultní instituce, které to mají v popisu práce, měly usilovat o vytváření prostředí pro kvalitní klinický výzkum.

1. Motivace pro špičkové odborníky zůstat na univerzitních pracovištích

Není jednoduché vytvořit celoživotní motivační prostředí pro inteligentní osobnosti s invencí. Vědecký titul je jeden (rozuměj Ph.D.), akademické tituly dva (rozuměj docent a profesor) a profesní život trvá většinou déle než 40 let. Finanční motivace není předností výzkumných organizací ani v zahraničí, natož pak v ČR. Pro kreativní lékaře, kteří mají ambice i schopnosti věnovat se akademické práci, musí být vytvořeno jiné motivační prostředí. Být součástí kvalitního výzkumného týmu, který se systematicky věnuje jednomu tématu. Produkovat výsledky, jež ovlivňují současnou klinickou praxi. Musí to však být v prostředí, kde alespoň akademické špičky ohodnotí kvalitní výstupy a kde je několik institucí vytvářejících konkurenční prostředí. Pokud takové prostředí není, chybí aktivní podpora lékařských fakult i nemocnic, tito lidé se ztrácejí, odcházejí do zahraničí, do privátních zařízení s jinou motivační hierarchií, na primariáty využít svých schopností v managementu nemocnic, nebo ani nezjistí, že takový potenciál mají. Velká klinická pracoviště se stávají pouze výukovými centry pro mladé lékaře před atestací, s chybějící střední generací odborníků, kteří by měli být hlavními nositeli rozvoje akademické práce, ale i výkonu zdravotnického zařízení.

2. Kvalita a bezpečnost poskytované péče

Každý klinický projekt, který zahrnuje pacienty, by měl probíhat na základě protokolu. Ať už se jedná o intervenční, či neintervenční studii. Protokol klinické studie definuje podmínky experimentu, což v klinickém výzkumu většinou zahrnuje nároky na diagnostiku, léčbu, podpůrnou léčbu, sledování, ale i informování pacientů, zpracování výsledků, jejich využití atd. Protokol může být stručným popisem účelu a metodiky, většinou je ale podrobným návodem pro každou část managementu. Otevření studie na pracovišti pak vyžaduje, aby studijní tým zrevidoval svoje postupy, sjednotil je s protokolem a zajistil jejich dodržování u všech pacientů ve studii. Význam studijních protokolů pro organizaci péče na pracovišti je nedoceňován. Jejich dopad však může být srovnatelný s akreditacemi zdravotnických zařízení, do kterých se investují nemalé prostředky. Pokud je na jednom pracovišti otevřeno několik studijních protokolů, významně to přispívá ke standardizaci léčby, její kvalitě a ve svém důsledku i k bezpečnosti poskytované péče.

3. Komerční výzkumná spolupráce

UCLA (University of California at Los Angeles) má bezpochyby o něco větší nabídku spolupráce s komerčními subjekty. I v ČR však vznikají biotechnologické firmy, které potřebují spolupráci se spolehlivými partnery, aby mohly uvést do klinické praxe svoje produkty. I zahraniční firmy potřebují mezinárodní síť výzkumných institucí se schopností validovat jejich výsledky, spolupracovat při zavádění do praxe.

I klinické zkoušení nových léčiv je oblast stále většího konkurenčního boje. V ČR je tato oblast nejen podceňována, ale často je považována za zdroj nečistých peněz nebo za zbytečný hazard s pacientem. Pro pacienty, a to zejména v podmínkách chudší země EU, ve které se dostupnost nové léčby může zpozdit o několik let, je právě klinické zkoušení nových léků a přístrojů často jedinou cestou, jak se dostat k tzv. inovativní léčbě. Dovolím si uvést příklad. Významné zlepšení prognózy pacientek s ovariálním karcinomem od objevení platinových derivátů přinesla skupina tzv. PARP inhibitorů. Tyto léky prodlužují medián přežití žen s pokročilým stadiem onemocnění nikoli o týdny, ale o mnoho měsíců. První z PARP inhibitorů je v EU dostupný ze zdravotního pojištění od roku 2014. V ČR došlo ke stanovení výše úhrady před měsícem, tedy v polovině roku 2018. Ve své klinické praxi jsme měli možnost díky několika studiím tuto léčbu nabízet od roku 2008, tedy o 10 let dříve! I v současné době nám otevřené studie umožňují podávat tuto léčbu v indikacích, ve kterých lék úhradu nemá.

S narůstajícími náklady na inovativní léčbu se bude rozdíel v její dostupnosti mezi bohatými, chudšími a chudými zeměmi stále zvětšovat. Pokud se sami staneme pacienty s nádorovým onemocněním, naše prognóza se může dramaticky odvíjet od toho, zda žijeme v zemi, která je bohatá a může si dovolit drahou inovativní léčbu ze solidárního zdravotního pojištění či připojištění. Pokud není tak bohatá, měli bychom si přát, aby existovaly instituce, které budou schopné nabídnout inovativní léky alespoň v rámci studií.

4. Výzkumné prostředky

Výzkum je často považován, zejména vedením nemocnic, za drahou součást péče v akademických institucích, která odvádí pozornost personálu od péče o pacienty, přináší zvýšené náklady na výkony, jež by bez studie nebyly prováděny. V zahraničí jsou „výzkumné dolary“ akademickými zdravotnickými institucemi považovány za významnou součást rozpočtu. Podle výroční zprávy UCL (University College London) tvoří granty více než polovinu příjmové části rozpočtu. Jedno z největších center pro léčbu nádorových onemocnění, Memorial-Sloan Kettering Cancer Center v New Yorku, v roce 2017 získalo na výzkumných grantech 300 mil. USD. Při hodnocení uchazeče na pozici na univerzitním klinickém pracovišti v zahraničí je ještě důležitější kritérium než kvalita jeho publikací. Je to objem výzkumných prostředků, které dokázal/a přinést předchozí instituci.

Prostředky vázané na projekt podpořený grantem sice nelze přímo využít na hrazení nákladů standardní léčby. Mohou však být využity na částečné hrazení mzdových

nákladů na výzkumníky, na mzdové prostředky studijních koordinátorů, laborantů, studijních sester a dalších pracovníků, kteří se na projektu podílejí, na hrazení administrativních nákladů, ale i té části péče, jež s projektem souvisí. Čím více projektů klinického výzkumu v daném centru probíhá, čím větší podíl pacientů je do projektů zapojen, tím větší část poskytované péče může být hrazena z jiného zdroje.

5. Prestiž

Tento důvod se může zdát méně významný. Kvalita klinického výzkumu v ČR a akademická výkonnost ve formě publikací a jejich ohlasu však ovlivňují řadu oblastí, které jsou důležité pro naše instituce. Zájem platících zahraničních studentů o naše lékařské fakulty, zájem zahraničních vědců o spolupráci s námi, ochota zahraničních recenzentů psát posudky pro naše grantové agentury, zájem biotechnologických a farmaceutických firem o spolupráci nebo šance na získání zahraničních grantů pro naše vědecké týmy. A v neposlední řadě i podceňovaný zdroj příjmů pro naše zdravotnická zařízení – zájem platících zahraničních klientů (pacientů), kteří se často řídí podle rešerše z Google či PubMed.

6. Kontinuální vzdělávání

Je dalším z podceňovaných příznivých důsledků existence kvalitního klinického výzkumu na pracovišti. Každá úspěšná publikace výsledků si vyžádala, aby autoři pečlivě nastudovali dostupné znalosti, utřídili je a zasadili svoje postupy do mezinárodního kontextu. Každá spolupráce na prospektivním projektu si vyžádá prostudování celého algoritmu postupů celým zúčastněným vědeckým (klinickým) týmem. A pokud má pracoviště ambice, schopnosti a renomé na vývoj a vedení vlastního projektu, musí zajistit vrchol současného poznání ve všech oblastech, jichž se daný projekt dotýká.

7. Přínos pro pacienty

U posledního bodu snad není dlouhý komentář nutný. Klinická věda sice nepřinese nové molekuly, je však nezbytná pro jejich uvedení do klinické praxe. Navíc vývoj v medicíně rozhodně není redukován pouze na nová léčiva.

V oblasti gynekologických zhoubných nádorů došlo v posledních 10 letech k významným změnám zejména v chirurgické léčbě. Pacientky s karcinomem vulvy podstupují místo rozsáhlých vulvektomií excizní výkony, místo tříselných lymfadenektomií odstranění sentinelových lymfatických uzlin. U pacientek s karcinomem děložního hrdla je radikalita výkonu snižována podle prognostických faktorů a u velké skupiny žen může být zachována fertilita. U karcinomu endometria stále méně žen podstupuje retroperitoneální lymfadenektomii. Tisíce pacientek je tak ušetřeno závažných komplikací, jejichž řešení je drahé pro instituce a které mohou zásadně ovlivnit kvalitu celého dalšího života pacientky. Všechny vyjmenované změny v klinické praxi nastaly na základě kvalitního klinického výzkumu.

V roce 2018 nás opustili, vzpomínáme

prof. MUDr. Ctirad John, DrSc.

V pátek 12. října 2018 zemřel ve věku 98 let jeden z nejvýznamnějších českých lékařů minulého století prof. MUDr. Ctirad John, DrSc. Prof. MUDr. Ctirad John se nesmazatelně zapsal do historie české medicíny, imunologie, české vědy a možná i trochu české kultury.

Narodil se 15. srpna 1920 v jihočeských Číčenicích. Základní školu vychodil ve Vodňanech, o kterých vydal krásnou knížku veršů a vzpomínek Tatínkovy Vodňany. Gymnázium vystudoval v Prachaticích, kde také v roce 1939 maturoval. Nedávno před 98. narozeninami mi říkal: „Představ si, já nejsem nejstarší žijící absolvent gymnázia v Prachaticích. Tím je dermatoložka profesorka Fadrhonicová.“

Již před válkou nastoupil do prvního ročníku medicíny, studium však dokončil až po válce. V roce 1939 bydlel v malé koleji pro děti učitelů ve Vyšehradské ulici, a proto nebyl zatčen. O událostech 17. listopadu 1939 často vyprávěl. Válku prožil v Písku. Organizoval a režíroval zde divadelní představení. Promoval pak v roce 1949 na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy. Z učitelů vzpomínal nejvíce na profesory Bělohrádka a Laufbergera. Za studií přispíval do literární revue Naše doba. Nedávno vzpomínal, jak bydlel na koleji s přírodovědci, kteří po válce chystali expedici na Antarktidu, a když z ní sešlo, jeli na Island. Dokázal i v 98 letech vyjmenovat všechny členy výpravy.

Celý život pak působil v Mikrobiologickém a imunologickém ústavu 1. lékařské fakulty UK. Byl žákem prof. Františka Patočky, přátelství ho však pojilo i s jeho bratrem filozofem Janem Patočkou. Po návratu z pobytu v Pasteurově ústavu dostal za úkol pořádat na fakultě politické semináře a na první pozval Jana Patočku, to vyvolalo velký ohlas a cyklus seminářů byl ukončen. Zabýval se především imunologií a mikrobiologií. Proslul nejen svou výzkumnou prací, kde dosáhl řady původních objevů, ale i skvělými odbornými a také společensky a filozoficky laděnými přednáškami. Jeho původní objevy se týkají například virulence brucely a adjuvantní stimulace protilátkové odpovědi na antigeny. Celým generacím lékařů je však znám nejen jako učitel mikrobiologie a imunologie, ale také jako organizátor odborného života. Ač mu několikrát hrozilo odvolání z funkce přednosty, nepodepsal Antichartu, přečkal období totality, profesorem byl však jmenován teprve v roce 1990.

Významně se pak angažoval při demokratické obnově 1. lékařské fakulty UK i celé Univerzity Karlovy.

Profesor John byl opakovaně členem akademických senátů a etických komisí. Mimo jiné se podílel také na založení Učené společnosti ČR a naší České lékařské akademie. Je autorem mnoha vědeckých publikací a učebnic a mezi mikrobiology a imunology má mnoho žáků.

I v pokročilém věku byl aktivní a inicioval vydání knížek o medicíně Kolébka české medicíny, O duši medika, O duši lékaře a Lidé Univerzity Karlovy. Mrzelo ho, že se nepodařilo dokončit 3. díl trilogie O duši pacienta. Krásná je kniha rozhovorů s redaktorem Houdkem Vivisectioni mundi.

Byl držitelem řady ocenění. Z těch nejvýznamnějších to byla Purkyňova stříbrná medaile, zlatá plaketa Jana Evangelisty Purkyně, Medaile Josefa Hlávky, Jubilejní medaile Univerzity Karlovy a řada dalších. Byl jmenován Rytířem lékařského stavu. Nejméně deset let nevycházel a tři roky byl upoután na lůžko. U Johnů v bytě se dobře povídalo a navštěvovalo ho zde mnoho přátel, např. doc. Bartůněk, prof. Illnerová, prof. Zahradník, doc. Hlaváčková, prof. Lokaj, redaktor Houdek, imunolog dr. Jaroslav Svoboda a mnoho dalších. Chodíval jsem k němu s hercem a fotografem Karlem Meisterem do bytu v Trojanově ulici. Přivedl jsem k němu mnoho dalších, např. filozofa prof. Petříčka, děkana prof. Šeda, prasynovce Patočků doc. Urbánka, prof. Martáška, urologa prof. Šimona, psychiatryni prof. Bankovskou, herce a pediatra Vladimíra Pucholta. Diskuse byly vždy krásné. Ctirad John vždy diskutoval o tom, co je nového na fakultě, na univerzitě, v medicíně i v politice. Ještě v srpnu jsem se od něho dozvěděl fakta z dějin fakulty (jako při každé návštěvě), která jsem neznal. Když za ním nedávno do nemocnice přišel rektor Zima, zeptal se: „Pane profesore, víte, kdo já sem?“ a Ctirad John vyprávěl pak trochu uraženě: „Představte si, pan rektor si myslel, že ho nepoznám.“ V září jsme mu věnovali nově vydanou knihu Encyklopedie zdravotnického humoru, ze které mu rodina předčítala a kde je zmíněno několik vydání Johnova Alaricha. Ještě počátkem října se Karla Meistera ptal: „Budeš mít tu výstavu fotografií, co jsme o ní mluvili v létě?“ Tak dokonalou paměť i na nedávné události ve vysokém věku měl. Herec Vladimír Pucholt mi po jeho úmrtí napsal: „Jak víte, navštívil jsem znovu pana profesora, s mojí paní a Karlem Meisterem, v dubnu 2018. Bylo to pro mne velmi smutné vidět jeho tělesnou schránku zuboženou. Jeho duševní schopnosti, i když omezené, postižené nebyly. Měli jsme spolu překvapivě

milou konverzaci, a dokonce trochu mluvil s Rosemary anglicky a francouzsky. I když lituji, že zemřel, jsem rád, že se Bůh nad ním konečně smíloval. Ale až do konce byl obklopen lidmi, kteří ho měli rádi a nezapomínali na něho.“

Na pohřbu zněly jazzové melodie a promítnuta byla část rozhovoru Marka Ebena s prof. Johnem z pořadu Na plovárně z roku 2004, hovořili o divadle, o medicíně i o smrti.

V univerzitní zprávě o úmrtí pana profesora bylo uvedeno jeho poslední poselství adresované studentům a lékařům:

„Měl jsem Vás všechny rád – mediky z Albertova.
Kdybych se vrátil směl,
tak mezi Vás. Znova.
Ctirad John“
Zemřel opravdový velikán české medicíny.

Štěpán Svačina

prof. MUDr. Pavel Bravený, CSc.

Dne 31. 7. 2018 zemřel po krátké těžké nemoci ve věku 87 let prof. MUDr. Pavel Bravený, CSc. Opustil nás vynikající fyziolog, světoznámý experimentální kardiolog, oblíbený učitel, skvělý organizátor, moudrý rádce, nadaný malíř a zábavný společník. Zemřel člověk, jehož dlouholetého přátelství jsem si velmi vážil.

Sám jsem se s Pavlem potkal v době, kdy již byl nepřehlédnutelným členem tandemu Kruta–Bravený a spolu s Josefem Šumberou představovali pilíře brněnské školy experimentální kardiologie. Brilantní přednášky z elektrofysiologie srdečního svalu v nás vždy vzbuzovaly posvátnou úctu a moc jsme si vážili toho, že Pavel – obdivovaný starší kolega – byl ochoten zúčastnit se i nezralých diskusí mladých nadšenců. Nesmíme zapomenout, že v době, kdy moje generace začínala, měl Pavel za sebou již řadu významných objevů. V roce 1958 spolu s Krutou zavedli koncepci restituce srdeční kontraktility do analýzy vztahu síly a trvání kontrakce a vysvětlili jeho zdánlivě inkompatibilní projevy jednoduchým principem, později označovaným jako „calcium handling“. Krutova brněnská škola se pojetím autoregulace srdeční stažlivosti brzy nesmazatelně zapsala do mezinárodního povědomí. Když se ukázalo, jak mechanická činnost srdce závisí na membránových dějích, začala se Krutova skupina orientovat na buněčnou elektrofiziologii. Tehdy přišla s původní, až mnohem později zdomácněnou teorií mnohočetných elektromechanických vazeb. V roce 1962 Pavel ukázal, že pulsus alternans vzniká na buněčné úrovni; spolu se Šumberou a Šimurdou studovali inotropní efekt nízké teploty a iontů stroncia. V druhé polovině šedesátých let, v době takzvaného tání, se Pavlovi podařilo vyjet do zahraničí a strávil několik radostných měsíců s prof. Meijlerem v Amsterdamu a prof. Blinksem v Bostonu. Šťastná a plodná léta však pomalu končila. Po roce 1968 byla Krutova skupina rozpuštěna a Pavel přešel na klinické pracoviště. I za těchto ztížených podmínek však spolupráce s kolegy pokračovala: byli např. schopni popsat a posléze

i vysvětlit funkci sodíko-vápníkového výměníku. O tom, že se jednalo skutečně o zásadní vklad do světové vědecké pokladnice, svědčí skutečnost, že práce Bravený, Šembera, otištěná ve Pflügers Archiv v roce 1970, byla ve významném časopise Dialogues in cardiovascular medicine označena za jeden z klíčových článků o významu kalcia v srdečním svalu. Výrazné omezení zahraničních styků však vedlo postupně ke ztrátě nadějně se rozvíjejících kontaktů, k odborné izolaci a zaostávání za bouřlivým vývojem světové vědy.

V okamžiku největší deprese přichází Pavel Bravený s návrhem zachránit experimentální kardiologii vytvořením odborného fóra, které by umožnilo její intelektuální přežití a snížení negativních důsledků „splendid isolation“. Při Československé fyziologické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně tak vzniká v roce 1972 Komise experimentální kardiologie, která měla za úkol seznamovat teoretické a klinické kardiology s pokroky světové vědy. Bylo dohodnuto, že konference se budou konat každoročně, a to střídavě v Čechách, na Moravě a na Slovensku. Program každoročních setkání byl koncipován monotematicky a vždy „od molekuly až k lůžku pacienta“. První pracovní konference se konala v Novém Městě na Moravě; organizoval ji Pavel a byla věnována – jak také jinak – otázkám kontraktility myokardu. Postupem času se vytvořila početná skupina každoročních účastníků; odborná úroveň byla na domácí poměry vynikající a atmosféra neopakovatelná. Lze s potěšením konstatovat, že Komise experimentální kardiologie téměř beze zbytku naplnila představy svých zakladatelů. Pomáhala udržovat přijatelnou míru informovanosti, iniciovala konkrétní spolupráci, vychovala řadu mladých kardiologů, a především pomáhala budovat povědomí o kardiologii jako vědě nedělitelné, na které se rukou společnou podílejí jak experimentální, tak kliničtí kardiologové. V neposlední řadě pak vytvářela přátelskou atmosféru, která pomáhala překonat komplikované obtíže, které doba přinášela. Experimentální kardiologové se tak i za ztížených podmínek snažili, aby jejich odborné zpoždění nenabývalo hrozivých rozměrů.

V roce 1982 se Pavlovi naskytla šance pracovat ve Fyziologickém ústavu Kuvajtské univerzity. Možnost učení, výzkumná práce a kontakt s mezinárodní vědeckou komunitou, to vše působilo na chvíli jako tolik potřebný doping. Návrat domů byl však návratem do nezměnných poměrů...

Po listopadu 1989 se Pavlovi život zcela převrátil; konečně se stal tím, kým měl být už léta. Byl zvolen proděkanem a posléze děkanem lékařské fakulty, stal se konečně profesorem a přednostou milovaného Fyziologického ústavu. V letech 1992–1998 byl prorektorem Masarykovy univerzity. Jeho působení ve všech těchto funkcích zásadně ovlivnilo brněnskou akademickou atmosféru a zanechalo nerasmazatelné stopy. Vědecká kariéra Pavla Braveného vrcholila v roce 1995, kdy se stal prezidentem Světového kongresu Mezinárodní společnosti pro výzkum srdce (International Society for Heart Research – ISHR). Komise experimentální kardiologie totiž svojí filozofií, organizací i vědeckou aktivitou představovala i ve světovém měřítku ojedinělou národní vědeckou společnost. To bylo bezpochyby jedním z rozhodujících důvodů, který způsobil, že byla pověřena uspořádáním světového kongresu ISHR v Praze. S odstupem lze konstatovat, že první světové setkání více než 1200 experimentálních kardiologů na východ od Krušných hor se úspěšně zapsalo do dějin této významné společnosti a stalo se vyvrcholením dosavadní činnosti Komise experimentální kardiologie.

Své rodné Brno přivedl Pavel na výsluní experimentální kardiologie v roce 2003, kdy spolu s prof. Novákovou zorganizoval na místě slavného objevu Mendelovo sympozium Geny a srdce. Genius loci, vynikající odborná úroveň a typicky moravská přátelská atmosféra vykonaly své. A abych nezapomněl: díky návštěvě slavkovského bojiště se francouzští kolegové cítili jako doma a konečně začali chápat, proč řada napoleonských bojovníků změnila svou otčinu; moravský sklep v Čejči pak způsobil, že japonští účastníci se snažili zpívat moravské písně již po prvních dotecích chladných skleniček. Chybějící enzymatické vybavení tak vedlo k rychléjšímu pochopení moravského folkloru.

V Pavlově společnosti jsem se nikdy nenudil. Jeho smysl pro humor byl záviděníhodný, encyklopedické znalosti se zdaleka netýkaly jen experimentální kardiologie. Poutavě vykládal o svém oblíbeném umění, historii a samozřejmě o rodné Moravě. A to nehovořím o jeho četných žácích a spolupracovnících, o těch, jimž poradil a pomohl. Jen ti, kdo s ním pracovali, mohou ocenit věcnou, tvůrčí a přitom přátelskou atmosféru všech setkání.

Pavel nikdy nebyl epigonem, vždy hledal nové, často intelektuálně a metodicky velmi obtížné cesty. To nutně vedlo i k návratům a novému hledání, ale taková je již cesta těch, pro něž se touha po poznání stala cílem života. Byl to člověk vpravdě renesanční, ale přitom z masa a kostí. Milý Pavle, budeš nám moc chybět!

Bohuslav Ošťádal

prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc., FCMA

Dne 27. listopadu roku 2018 nás ve věku 88 let opustil vynikající český lékař, vědec, organizátor zdravotnického života, popularizátor vědy a všestranný renesanční člověk Jaroslav Blahoš. Narodil se 30. června 1930 v Horažďovicích, kde byl před dvěma lety jmenován čestným občanem tohoto západočeského města. Profesor Blahoš studoval lékařskou fakultu v Plzni a po promoci nastoupil jako lékař ve Františkových Lázních. Již v Plzni u primáře Lavičky si oblíbil obor revmatologie a ten jej provázel v začátcích jeho vědeckého života. Ovšem jeho hlavní zájem se pak celoživotně soustředil na endokrinologický výzkum. V letech 1958 až 1968 pracoval ve Výzkumném ústavu endokrinologickém v Praze u doc. Karla Šilinka, jenž v něm vzbudil zájem o endokrinologii, kterou také rozvíjel v letech 1968 až 1969, kdy pracoval v endokrinologické klinice nemocnice Beaujon v Paříži. Tento pařížský pobyt v něm nastartoval neobyčejný zájem o francouzskou medicínu a francouzskou kulturu, který pak celoživotně rozvíjel. V letech 1961 až 1963 pracoval jako lékař v Hararu v Etiopii, kde zanechal také významnou stopu

v medicíně. Od roku 1969 začal pracovat ve fakultní nemocnici pod Petřínem, kde byla Interní klinika Fakulty dětského lékařství, a pracoval tam až do zrušení této fakultní nemocnice. Přednostou byl až do roku 1993. V roce 1993 přešel na Interní kliniku Vojenské lékařské akademie v Ústřední vojenské nemocnici v Praze, kde založil první osteocentrum v ČR, které vedl do roku 1997. Záběr prof. Blahoše byl neobyčejný, a jak už jsem uvedl, zaměřil se na mnohé problémy endokrinologické a osteologické. Dokladuje to i jeho více než 300 odborných prací a 10 monografií, které napsal. Kromě toho napsal několik učebnic, mimo učebnice endokrinologie také i beletrii (Poselství medicíny v labyrintu světa, která vyšla v nakladatelství Galén v roce 2008 a Strípky z lékařské brašny, která vyšla v nakladatelství Triton v roce 2014). Profesor Blahoš studoval gymnázium ve Strakoniciích a lékařskou fakultu ukončil promocí v Plzni roce 1955, kdy já jsem na tuto lékařskou fakultu nastoupil. V medicíně prof. Blahoš určitě docílil mnohých a mnohých úspěchů, vždy dominoval jeho neobyčejný zájem o rozvoj frankofonní oblasti. Sám jsem měl příležitost s ním spoluzakládat

sekcí frankofonních lékařů, což byla sekce České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, založená v roce 1990. Vyjmenovat všechny významné funkce prof. Blahoše je téměř nemožné, ale důležité je, že prof. Blahoš byl 25 let předsedou České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, a to v letech 1990 až 2015, a od té doby se stal čestným předsedou České společnosti Jana Evangelisty Purkyně. Velmi významná činnost v České lékařské společnosti byla oceněna i tím, že byl v roce 1998 zvolen prezidentem Světové lékařské asociace (World Medical Association) na funkční období 1999 až 2001. Profesor Blahoš přenesl pak na dva roky sídlo této světové lékařské organizace do Prahy. Co se týče francouzských ocenění, byl zahraničním korespondujícím členem francouzské Národní lékařské akademie a byl to druhý Čech, který byl zvolen do této funkce. Prvním zahraničním členem byl Jan Evangelista Purkyně. Profesor Blahoš byl pasován na rytíře čestné legie v ČR a v roce 2008 se stal důstojníkem Řádu čestné legie, což je rovněž významná záležitost, která byla v ČR ojedinělá. Kromě toho měl i vysoká státní vyznamenání, v roce 2001 mu prezident Havel udělil státní vyznamenání za zásluhy 1. třídy a prezident Chirac jej jmenoval rytířem Řádu čestné legie. V roce 2007 byl pasován na Rytíře českého lékařského stavu. Jak už jsem uvedl, zasloužil se nejen o ustanovení, ale i působení Společnosti frankofonních lékařů. Na základě jeho známostí

bylo založeno první centrum *in vitro* fertilizace na 1. lékařské fakultě v Praze.

Spolupráce s prof. Blahošem byla vždy bezproblémová a k našemu dalšímu významnému odbornému setkání, kromě našeho dlouholetého přátelství, došlo i při podpisu spolupráce mezi Českou lékařskou akademií a Českou lékařskou společností v roce 2014. Od této doby obě instituce spolu dobře spolupracují. Profesor Blahoš byl rovněž zakládajícím členem České lékařské akademie v roce 2004. O profesoru Blahošovi vzniklo několik velice významných dokumentů, vystupoval v televizi a rozhlasu. Velmi zpopularizoval českou medicínu nejen v Čechách, ale také po celém světě. Byl to člověk konsenzuální, který měl velké pochopení pro druhé. Byl vynikajícím společníkem, byl znalcem hudby, hrál na klavír a na harmoniku, zajímal se o historii medicíny a také se zajímal o sociologii. Jeho ztráta je v podstatě nenahraditelná, ale jeho dílo zůstává nadále, protože osteocentrum ve Vojenské fakultní nemocnici v Praze (v Ústřední vojenské nemocnici) nadále pracuje. A jeho publikace a knihy jsou nadále čteny. Dá se říci, že je to postava nezapomenutelná i pro Českou lékařskou akademii. Tvrdí se, že každá ztráta je nahraditelná, ale některé ztráty jsou nenahraditelné a mezi takové ztráty patří i odchod prof. Jaroslava Blahoše.

Richard Rokyta

Významná výročí členů České lékařské akademie v roce 2019

90 let prof. MUDr. Jana Evangelisty Jiráska, DrSc.

Jan Evangelista Jirásek absolvoval základní školu a následně vystudoval státní reálné gymnázium v Pardubicích, kde maturoval v roce 1948.

Již v době studia pracoval v Hradci Králové v letech 1950–1951 jako asistent v histologicko-embryologickém ústavu LF UK. V letech 1953–1960 působil jako odborný asistent Embryologického ústavu Fakulty všeobecného lékařství v Praze. Vědeckou činnost zahájil objevy v oboru histochemie a byl u vzniku české cytogenetiky. Od roku 1960 byl pracovníkem Ústavu pro péči o matku a dítě v Praze-Podolí, kde působil jako vědecký a vedoucí pracovník.

V roce 1960 obhájil doktorskou kandidaturu (CSc.) na téma *Sex-chromatin a vývoj gonád*, v roce 1965 složil atestaci z gynekologie a porodnictví. V roce 1968 obhájil doktorát (DrSc.) na téma *Vývoj gonád a mužský pseudohermafroditismus*.

V letech 1968–1969 byl čestným hostujícím profesorem fakulty zubního lékařství Minnesotské univerzity v Minneapolis v USA. Následující roky (1969–1970) působil jako hostující profesor gynekologie a porodnictví tamtéž. Přednášel zde na téma *Vývoj člověka a vznik malformací a Gynekologická endokrinologie a patologie*. Na této univerzitě působil ještě v letech 1978–1979 jako hostující profesor gynekologie a porodnictví na lékařské fakultě.

V letech 1987–1988 působil v USA jako hostující vědecký pracovník na gynekologicko-porodnické klinice lékařské fakulty Univerzity v Tennessee v Memphisu.

V roce 1992 se stal docentem histologie a embryologie na 2. lékařské fakultě Karlovy univerzity v Praze a v roce 1996 byl jmenován profesorem Univerzity Karlovy. V roce 2006 se stal 1. čestným hostujícím profesorem Perinatologického ústavu NIH v Detroitu, Michigan, USA.

Již v padesátých letech 20. století přišel prof. Jirásek na to, jak zjistit pohlaví nenarozeného dítěte pomocí kličkových buněčných jader. Princip poznatku sice pochází z Anglie, kde byly rozdíly jader mezi pohlavím zjištěny u dospělých koček, ale teprve prof. Jirásek provedl praktický výzkum na dospělých jedincích lidské populace a po ověření pravdivosti a shodnosti výsledků hledal řešení pro určení pohlaví nenarozeného lidského plodu, a to rozbořením odebrané plodové vody.

Během působení v USA v šedesátých letech 20. století mohl prof. Jirásek jako první na světě provést umělé oplodnění, tzv. oplodnění ve zkumavce. Náboženské založení Američanů vůči manipulaci s lidskými buňkami za účelem vzniku nového života bylo příliš konzervativní a netolerantní a prof. Jirásek se raději v roce 1971 vrátil zpět do Československa. Ani zde nebyl jeho výzkum doceněn, a tak prvenství v umělém oplodnění připadlo v roce 1978 Anglii.

Profesor Jirásek byl členem několika významných komisí a společností; 1981–1986 člen komise pro reprodukční toxikologii při WHO v Ženevě, 1994–2009 člen ústřední etické komise při Ministerstvu zdravotnictví, 2000–2007 člen Vědecké rady 2. lékařské fakulty UK a od roku 2005 je čestným členem Slovenské gynekologicko-porodnické společnosti.

Již od založení České lékařské akademie v roce 2004 byl jejím členem. Je velice aktivní, měl vynikající seminář pro členy ČLA ve Faustově domě, kde je pravidelným účastníkem setkávání členů ČLA. Jeho diskusní příspěvky jsou vždy hluboce promyšlené a fundované. Přejeme mu do dalších let hodně tvůrčí aktivity, a především zdraví.

*Na základě materiálů z veřejných zdrojů
zpracoval Richard Rokyta.*

75 let prof. MUDr. Jana Holčíka, DrSc.

Prof. MUDr. Jan Holčík, DrSc. (15. dubna 1944) působil jako dlouholetý přednosta Ústavu sociálního lékařství a veřejného zdravotnictví Masarykovy univerzity v Brně. Často vzpomíná na svého vzácného a ušlechtilého učitele prof. MUDr. Adolfa Žáčka, DrSc., který jej už během studií (v roce 1964) přiměl,

aby se věnoval oboru tak obtížnému a zdánlivě neatraktivnímu, jako je sociální lékařství.

Metodickým základem oboru sociálního lékařství je statistika, která vede ke kritickému myšlení a k respektu vůči relevantním objektivním údajům. Statistika pomáhá čelit povrchní „dojmologii“ a umožňuje získat z mnoha

nahodilostí ty informace, jejichž spolehlivost lze kvantifikovat pomocí pravděpodobnosti. To bylo pro začínajícího asistenta dr. Holčíka dobré východisko jeho další vědecké práce, zejména v oblasti studia zdravotního stavu obyvatelstva. Metodám územního srovnání úrovně zdraví byla věnována jeho kandidátská práce, kterou obhájil v roce 1974.

Od statistiky se prof. Holčík dostal k demografii a epidemiologii, jež se v anglosaském pojetí zabývá všemi okolnostmi, událostmi a jevy, které souvisejí se zdravím a na něž je žádoucí reagovat ve zdravotní politice. Měl štěstí, že v roce 1979 mohl absolvovat kurz statistiky a epidemiologie na The London School of Hygiene and Tropical Medicine. Získané zkušenosti vedly k obhajobě jeho docentské práce v roce 1980. Další významnou etapou byla obhajoba doktorské práce (1987), v níž se zaměřil na měření a modelování zdravotního stavu obyvatelstva. Profesorem sociálního lékařství a organizace zdravotnictví byl jmenován v roce 1987 a v roce 1988 absolvoval tříměsíční studijní pobyt v Evropské úřadovně WHO v Kodani.

Zásadním předělem v pedagogické, vědecké i organizační práci prof. Holčíka byla 90. léta. Stal se spoluzakladatelem Společnosti sociálního lékařství a řízení péče o zdraví ČLS JEP, v níž působil několik volebních období jako její místopředseda a předseda. V roce 1992 studoval 6 týdnů v Hastings Center (New York), v letech 1993–2001

spolupracoval s Univerzitou v Utrechtu a podílel se na kurzech pro řídicí zdravotnické pracovníky ze střední a východní Evropy. V období 1998–2001 spolupracoval s Manažerským centrem v Innsbrucku a přednášel pro postgraduální evropské studenty. Po dvě funkční období byl členem řídicího výboru European Public Health Association.

Ve svých přednáškách upozorňuje na mnoho okolností, zejména sociálních, které podstatně ovlivňují zdraví. Je přesvědčen, že hlavní determinantou zdraví jsou lidé. Zdraví vzniká doma, ve školách a na pracovištích, všude tam, kde se lidé rodí, vyrůstají, učí se, pracují, odpočívají a stárnou. Tam by mělo být těžiště péče o zdraví.

Profesor Holčík publikoval více než 300 vědeckých a odborných prací, 4 monografie, 15 učebních textů a na několika dalších se podílel. Vychoval mnoho postgraduálních studentů, z nichž někteří úspěšně působí v zahraničí.

V poslední době se věnuje zejména aplikaci programových materiálů WHO i OECD a problematice zdravotní gramotnosti, což je schopnost rozhodovat tak, aby to bylo dobré pro zdraví lidí. S příznivým ohlasem se v tomto ohledu setkala zejména monografie Holčík J.: *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost*. Brno, Masarykova univerzita, 2010. 293 s. ISBN 978-80-210-5239-0.

Jiří Vítovec, Hana Obluková

70 let prof. MUDr. Jana Betky, DrSc.

Jan Betka je uznávaný chirurg v oblasti hlavy a krku, čestný člen mnoha zahraničních odborných společností, emeritní přednosta Kliniky otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku 1. LF UK a FN Motol. Velký sportovec, skvělý přítel, skromný a čestný člověk se specifickým anglickým humorem a s tváří pokerového hráče.

Profesor Jan Betka, DrSc., FCMA, se narodil 12. ledna 1949 v Praze. Chtěl být původně pediatrem a později urologem. Osud či náhoda však rozhodly jinak.

Vystudoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy – promoval v roce 1975, atestace I. a II. stupně z otorinolaryngologie složil v letech 1979 a 1983. V roce 1984 obhájil kandidátskou disertační práci na téma Počítačová tomografie hrtanu a v roce 1986 byl jmenován docentem. Od roku 1986 vedl Kliniky otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku 1. LF UK a VFN, nyní FN v Motole. V roce 1989 obhájil doktorskou disertační práci na téma Patobiologie laserové chirurgie v oblasti hlavy a krku a v roce 1990 byl jmenován profesorem pro obor otorinolaryngologie.

Nastoupil na Kliniky otorinolaryngologie 1. LF UK jako sekundární lékař a tomuto pracovišti zůstal věrný až do současné doby. Podle vlastních slov si v podstatě ani neuměl představit, že by jeho profesní činnost byla

spojena s někým jiným než s 1. lékařskou fakultou – a dodnes tvrdí, že měl štěstí. Přes sekundárního lékaře, odborného asistenta, docenta a profesora prožil a prožívá svůj celý profesní život pod křídly 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, dříve Všeobecné fakultní nemocnice a později Fakultní nemocnice v Motole.

Když v roce 1986, ve svých 36 letech, stanul v čele vedení kliniky, šlo o relativně málo známé pracoviště. Dnes se zmnohonásobil počet lékařů z původních patnácti, mají více než dva původní operační sály a na jeho klinice dělají totéž, co nejlepší a největší kliniky kdekoli ve světě. Podařilo se mu vychovat řadu velmi zdatných a zkušených otolaryngologů, kteří jsou schopni v jakémkoli okamžiku nahradit a zastoupit jeden druhého. Vytvořil svoji školu, kdy její žáci působí u nás i po celém světě.

Podle jeho vlastních slov je vést pracoviště o hodně těžší než operovat. Při operaci člověk ručí sám za sebe, ale je-li šéfem, potom odpovídá za životy řady lidí a člověk prostě nemůže být absolutně spravedlivý. K tomu není vždy dost času ani podkladů. Jenže rozhodnout musí, protože i špatné rozhodnutí je lepší než žádné.

Profesor Jan Betka se věnoval v celé šíři oboru. Pod jeho vedením bylo na pracovišti založeno Centrum laserové

chirurgie, v roce 1987 byla provedena první kochleární implantace v Československu a vzniklo první Centrum pro kochleární implantace. Významně se rozšířily operační onkochirurgické techniky (zavedení konceptu blokových krčních disekcí, rekonstrukční techniky atd.). Byla zavedena chirurgie baze lební (pracoviště provádí nejvíce operací vestibulárních schwannomů v ČR), chirurgie štítné žlázy a přístitných tělísek (až 800 operací ročně), rozšířena chirurgie slinných žláz, byly provedeny první endoskopické operace paranazálních dutin v ČR a následně zaveden endoskopický přístup do chirurgie baze lební. V roce 1997 se pracoviště přestěhovalo do Motola a byla významně navýšena jeho kapacita. Pod vedením prof. Betky na klinice začala působit katedra otorinolaryngologie IPVZ. Zavedl těsnou spolupráci kliniky s pracovišti základního výzkumu, zejména s Anatomickým ústavem 1. LF UK.

Je držitelem řady ocenění. Ze všech pro něj nejvíce známá Cena profesora Trapla a opět s jeho skromným dovětkem, že i tato cena, stejně jako ty ostatní, které obdržel, patří spíše jeho vzdělanějším kolegům. Mezi ty další významné patří Cena ministra zdravotnictví za kmenové implantáty. A to nikoli pro cenu samotnou, nýbrž pro projekt jako takový. Operacemi neurinomu akustiku, nádoru baze lební, bylo totiž vstoupeno do prostoru, který předtím patřil tradičně neurochirurgii. K dalším patřila i cena ministryně zdravotnictví ČR za mimořádně úspěšné řešení výzkumného projektu Evokované potenciály mozkového kmene a sluchového nervu při elektrické stimulaci vnitřního ucha.

Je autorem a spoluautorem více než 300 publikací v české a zahraniční literatuře. Přednesl více než 300 odborných sdělení v zahraničí a v ČR. Působil jako Visiting Professor Mayo Clinic, USA, Pittsburgh, Denver a též jako Prof. Eugene N. Myers International Lecturer přednesl na mezinárodním americkém otorinolaryngologickém sjezdu ve Washingtonu přednášku Surgery of thyroid gland.

Význam české otorinolaryngologie byl oceněn v roce 2015 uspořádáním evropského otorinolaryngologického kongresu, jehož byl prof. Betka prezidentem. Kongresu se zúčastnilo téměř 4000 otolaryngologů z celého světa.

Přednostou kliniky byl do roku 2016, tedy 30 let. Po více než 30 letech, kdy stál v čele kliniky, a s přibývajícím věkem pociťuje odpovědnost za svoji práci a stále více vzpomíná

na své velké učitele profesory Sedláčka, Černého, asistenta Naxeru, docenta Žabku, Zemana a Hroboně.

Působí jako vedoucí katedry otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku IPVZ. Působil jako předseda výboru České společnosti otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku ČLS JEP, nyní je jeho místopředsedou. Je členem České lékařské akademie, Vědecké rady Univerzity Karlovy, Etické komise Univerzity Karlovy, Vědecké rady 1. lékařské fakulty UK a kolegia děkana 1. lékařské fakulty UK, zakladatel Nadačního fondu pro otorinolaryngologii a chirurgii hlavy a krku FN v Motole. Je členem Evropské organizace výzkumu a léčby nádorů (EORTC) – sekce nádory hlavy a krku, dále Evropské akademie otologie a neurootologie (EAONO), mezinárodním členem Americké akademie pro otolaryngologii a chirurgii hlavy a krku (AAO-HNS) a členem-korespondentem Die Deutsche Gesellschaft für Hals-Nasen-Ohren-Heilkunde, Kopfund Hals-Chirurgie e. V.

Je zakladatelem laserové chirurgie v oblasti hlavy a krku, zasloužil se o změnu koncepce onkologické léčby i o zavedení chirurgické léčby hluchoty pomocí kochleárních implantátů. Vše, co se naučil a získal, předává svým kolegům a žákům, kteří úspěšně působí jako přednostové a primáři po celé České republice.

Pro Jana Betku je velmi důležitou součástí života sport, hlavně proto, že nás učí, jak vyhrávat, ale i prohrávat. Smířit se s porážkou a nenést ji jako bezpráví je důležité. Celý život sportuje – tenis, cyklistika, lyže..., ale před více než deseti lety se po operaci kolena seznámil s golfem a jemu propadl.

Honzu jsem poznal před více než 30 lety, nejen v rámci fakulty, nemocnice a univerzity, kde jeho názor má vždy velkou váhu, ale také při milých setkáních u sklenky vína či šálku čaje, kdy spolu hovoříme nejen o medicíně, ale zejména o životě, golfu, a o tom co se děje kolem nás. Nemožu nezpomenout, jak jsme spolu zakládali golfový turnaj v Sokolově, který má letos už desetiletou tradici.

Honzu považuji za jednoho ze svých učitelů, nikoliv v otolaryngologii, jako většina, ale za učitele medicíny a jednání.

Milý Honzo,

dovolím si Ti popřát především mnoho zdraví, další skvělé výsledky, pevnou ruku, neutuchající humor a životní optimismus, golfové úspěchy a jistě i několik hole-in-one nejen v golfu.

Tomáš Zima

70 let prof. MUDr. Cyrila Höschla, DrSc., FRCPsych., FCMA

Profesor Höschl se dožije 70 let až 12. listopadu v roce 2019, ale vzhledem k tomu že časopis Revue České lékařské akademie vychází pouze 1× za rok, už předčasně píše článek k jeho 70. narozeninám.

Profesor Höschl je komplexní osobnost nejen české medicíny, ale i českého veřejného života, který má všestranné zásluhy o rozvoj psychiatrie, o rozvoj lékařství, ale také o rozvoj popularizace vědy a medicíny. V roce 1989 se stal prvně svobodně zvoleným děkanem 3. lékařské fakulty

Univerzity Karlovy, kde byl děkanem v letech 1990 až 1997, později byl také ještě až do roku 2003 proděkanem této fakulty. Měl jsem tu čest pracovat s prof. Höschlem jako s děkanem lékařské fakulty po dobu jeho sedmiletého působení. Hlavní jeho zásluha spočívala v tom, že z lékařské fakulty hygienické se stala rovnoprávná fakulta všeobecného lékařství jako 3. lékařská fakulta. Na této fakultě také založil nový typ studia, který vstoupil v platnost po skončení našeho funkčního období v roce 1997 jako nové kurikulum. Bylo využito určitých zkušeností z podobných kurikul v Kanadě a v Nizozemsku. To byly zásluhy o fakultu, stejným způsobem se zasloužil i o rozvoj Univerzity Karlovy. Nejvíce ale ovlivnil českou psychiatrii, protože od roku 1990 působil jako ředitel Psychiatrického centra Praha a byl zároveň přednostou Psychiatrické kliniky 3. LF UK Praha. V roce 2015 založil Národní ústav duševního zdraví v Klecanech, kde se svými spolupracovníky vybudoval zcela nový ústav duševního zdraví, který má činnost vědeckou, zdravotnickou a i pedagogickou. V roce 2007 a 2008 byl prezidentem Asociace evropských psychiatrů. Spolu s dalšími spolupracovníky založil také v roce 2004 Českou lékařskou akademii, jež se stala o rok později členem Evropské federace lékařských akademií (FEAM). V obou těchto organizacích působil ve funkci předsedy. Předsedou České lékařské akademie se stal v roce 2004 a byl jím až do roku 2011, stále pracuje jako člen rady České lékařské akademie. V letech 2008 a 2009 byl prezidentem FEAM, která sdružuje 20 lékařských akademií z evropských zemí. Ve všech funkcích byl prof. Höschl vždy vynikajícím organizátorem a vždy něco aktivně zakládal. Samozřejmě jeho zájem byl velmi široký, byl vždy aktivní i literárně, například byl členem redakční rady Lidových novin. Je členem redakční rady Vesmíru a šéfredaktorem časopisu Psychiatrie, je členem redakčních rad mezinárodních časopisů a byl také předsedou Vědecké rady Ministerstva zdravotnictví ČR, předsedou Vědecké rady 3. lékařské fakulty a člen Vědecké rady Univerzity Karlovy, člen Centra teoretických studií a několik let byl členem Rady vlády pro výzkum a vývoj, byl i členem Vědecké rady Národní galerie atd. Je také zakládajícím členem Učené společnosti ČR, a jak už bylo uvedeno, byl prvním prezidentem České lékařské akademie. Pracoval také v Grantové agentuře ČR, kde byl členem prezidia a od roku 2014 byl členem Rady pro výzkum a inovace vlády České

republiky. Samozřejmě tyto jeho všechny funkce dosáhly významných ocenění, je jich široká řada, proto uvedeme jen několik z nich. Za univerzitní činnost dostal Zlatou medaili Univerzity Karlovy, dále Zlatou medaili 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a mnoho dalších cen. Byl laureátem 7. ročníku soutěže Česká hlava a dostal cenu členů předsedy Rady pro výzkum a vývoj. Získal mnoho cen za své vynikající publikace jak v odborné, tak ve výukové činnosti. Dostal i ocenění Hospodářské komory České republiky. Za svůj dosavadní život publikoval více než 200 odborných textů v češtině a angličtině, podílel se jako autor či spoluautor na vzniku několika desítek monografií knih a učebnic, stále pravidelně publikuje v časopise Reflex. Se svými spolupracovníky vydal mnoho učebnic a učebních textů a také vynikající monografie, především je to vynikající monografie Psychiatrie ve dvou vydáních v roce 2002, 2004. Je každoročním spoluautorem publikací z České lékařské akademie, které vycházejí v různých nakladatelstvích, v poslední době v nakladatelství Axonite. Je spoluautorem vynikající monografie (Mozek a jeho člověk, Mysl a její nemoc.) Působil také jako profesor Lékařské fakulty Univerzity Pavla Josefa Šafárika v Košicích a byl i viceprezidentem vídeňské Školy Komenského. Profesor Höschl je tak všestranný člověk, že již vyjmenování těchto všech funkcí a uznání je velmi složité.

Nejdůležitější jsou také osobní vlastnosti prof. Höschla. Má významný smysl pro týmovou spolupráci (bezesporu je ale nejlepší, když ten tým vede), jako lídr se snaží pomáhat mnoha známým i neznámým lidem. Má obrovský smysl pro humor a jako přítel a kamarád je neocenitelný. Proto se těším na další dlouhodobou spolupráci. Má také samozřejmě vynikající rodinu včetně jeho 4 dětí a 11 vnoučat. Jeho manželkou je skvělá žena, akademická malířka Jitka Štenclová, která také pomáhá v různých medicínských publikacích a vždy ochotně poskytuje svoje umělecké dílo (například jako úvodní stránku časopisu Revue České lékařské akademie). My členové České lékařské akademie a vůbec všichni, kdo mají možnost s prof. Höschlem spolupracovat, mu přejeme do dalších let jeho neutuchající životní elán a aktivitu a také, aby všechny svoje myšlenky, kterých má vždy velké množství, stačil realizovat.

Richard Rokyta

65 let prof. MUDr. Karla Pavelky, DrSc., FCMA

V dubnu 2019 se prof. MUDr. Karrel Pavelka, DrSc., FCMA, dožívá 65 let. Narodil se do lékařské rodiny a hned po promoci na Fakultě všeobecného lékařství v Praze v roce 1980 následoval svého otce do tehdejšího Výzkumného ústavu chorob revmatických (nyní Revmatologický ústav).

Od počátku svého působení se věnoval zejména farmakologii revmatických onemocnění – zprvu nesteroidním antirevmatikům a lékům modifikujícím průběh choroby u revmatoidní artritidy a o něco později strukturu modifikujícím lékům u osteoartrózy a jejich vlivu na hodnocení progresu této choroby. Byl jedním z prvních, kdo provedl

moderním způsobem koncipované klinické hodnocení s glukosamin sulfátem u artrózy kolena.

Profesor Pavelka se habilitoval na 1. lékařské fakultě v roce 1992, doktorskou disertační práci obhájil v roce 2000 a na podzim stejného roku pak úspěšně prošel profesorským řízením. Zpočátku své kariéry získával zkušenosti na několika zahraničních pobytech, šest měsíců pracoval na revmatologickém oddělení v Basileji, prodělal i kratší pobyty na Univerzitě v Miami, Malmö a v Bristolu.

V roce 1991 byl jmenován ředitelem Revmatologického ústavu v Praze a řídí ústav až do dnešní doby. Je tak téměř jistě nejdéle sloužícím ředitelem zdravotnického zařízení v České republice. Za tu dobu se mu podařilo vybudovat pracoviště s vynikající pověstí, které je klinickým, výukovým a vědeckým centrem revmatologie v České republice. Myslím, že z toho, co Karel Pavelka v životě vytvořil, si nejvíce cení současného stavu Revmatologického ústavu. Sídli zde také pregraduální Revmatologická klinika 1. lékařské fakulty či postgraduální pracoviště Subkatedry revmatologie IPVZ, jejichž je přednostou. Odehrává se zde i podstatná část činnosti České revmatologické společnosti, které osm let předsedal v letech 2001–2008. Ústav má také četné mezinárodní kontakty a spolupráce ve výzkumné i výukové oblasti.

Karel Pavelka je nesmírně plodným autorem řady publikací. Je hlavním pořadatelem šesti monografií a spoluautorem u dalších osmnácti, včetně zahraničních. Především jde o opakovaně vydání monografie Revmatologie nebo nedávnou Farmakoterapii revmatických onemocnění. V souvislosti se svými pracemi byl vyznamenán senátní cenou za nejlepší zdravotnickou publikaci, Cenou rektora za nejlepší publikaci a Cenou ČLS JEP za nejlepší publikaci. Jeho práce byly citovány již více než 15000× a Hirschův index 48 svědčí o významu těchto publikací. Je členem edičních rad 10 medicínských časopisů. V poslední době se věnuje především evropské spolupráci menších registrů biologické léčby v Evropě,

kteřá vyústila v několik důležitých prací popisujících efektivitu i nežádoucí účinky v reálné populaci léčených nemocných. Inicioval také vytvoření skupiny zabývající se řadou aspektů axiálních spondyloartritid, což vedlo k vytvoření jednoho z největších souborů nemocných v Evropě.

Je rovněž neúnavným organizátorem kongresů a dalších setkání. Byl prezidentem Evropského kongresu Evropské ligy proti revmatismu v roce 2001, prezidentem Revmatologického kongresu Centrálních evropských zemí v roce 2008, organizátorem několika bilaterálních setkání se sousedními zeměmi, 2× hlavním organizátorem Postgraduálního revmatologického kurzu EULAR, stojí za programem výročních sjezdů České revmatologické společnosti, organizuje klinické konference Revmatologického ústavu a našla by se i řada dalších. Všechny tyto akce se také nepřehlédnutelným způsobem aktivně účastní svými přednáškami a diskusními příspěvky. Na počátku tohoto milénia vykonával dva roky funkci generálního sekretáře Evropské ligy proti revmatismu (EULAR).

Činnost profesora Pavelky byla oceněna řadou uznání, je čestným členem EULAR, České lékařské společnosti, čtyř revmatologických společností v Evropě, byla mu udělena Zlatá medaile Slovenské lékařské společnosti, je členem České lékařské akademie atd.

Mimo práci se prof. Pavelka věnuje především své rodině a svým pěti synům a čtyřem vnoučatům. Bere je s sebou na fotbalová utkání milované Slavie a snaží se nevynechat jediný zápas. Vyjíždí se svými syny i do zahraničí na pohárová utkání klubu, a protože se Slavii v poslední době daří, je dobře patrné, jaké mu to přináší potěšení. Přejeme tedy prof. Pavelkovi, aby radosti z výsledků fotbalových, ale i těch z dobře udělané práce bylo nadále co nejvíce. K tomu ať vydrží zdraví, tělesná i duševní energie a stálá chuť něco zásadního vytvořit.

Jiří Vencovský

65 let prof. MUDr. Jana Škrhy, DrSc., MBA

Dostal jsem za úkol napsat o prof. Škrhovi k jeho narozeninám medailonek na půlstranu až jednu stranu A4. To je ovšem úkol zcela nesplnitelný. Podíváte-li se na internet, najdete tam pouhý hustě psaný profesní výčet funkcí, odborných vědecko-výzkumných aktivit, pedagogické činnosti, organizační a společenské angažovanosti a vyznamenání jak v tuzemsku, tak i v zahraničí na plných čtyřech stranách formátu A4.

Ovšem například konstatovat, že prof. Škrha je 13 let prorektorem Univerzity Karlovy, vůbec nic neříká o tom, kolik práce prof. Škrha jen v této funkci vykonal a vykonává.

Má na starosti zahraniční styky, a tak je možno konstatovat, že je velmi často ve vzduchu, aby se mohl zúčastnit jednání na různých místech naší zeměkoule. Ovšem ještě častěji zvládá vzdálenost mezi svým pracovištěm III. interní klinikou na Karlově náměstí a rektorátem pěšky. Tuto vzdálenost překoná svou nepředstavitelně rychlou chůzí za 13 minut. Přiznává ovšem, že když byl mladší, bylo to pouhých 12 minut. Vyzkoušejte si to někdy, abyste měli představu! Svěřil se mi, že tuto cestu absolvoval více než 3000krát a přitom ušel přes 4000 kilometrů. Je ovšem notně vytrénovaný, vždyť kupř. vloni oslavil čtyřistou lékařskou promoci, kterou vedl jako prorektor.

Nicméně konstatovat, že prof. Škrha pracovním letá jako prorektor, nic neříká o frekvenci jeho pohybů nad oblaky. Na kongresy zahraničních diabetologických společností je zván k přednáškám a byl také pokladníkem Evropské diabetologické společnosti, v níž organizoval mezinárodní kurzy, kterých se ovšem i aktivně zúčastnil. V roce 1992 byl sekretářem Evropského diabetologického kongresu v Praze a následně byl předsedou čtyř mezinárodních sympozií, která byla uspořádána v Praze. Je také zástupcem České lékařské společnosti JEP v UEMS (Union Européenne des Médecins Spécialistes) v Bruselu, kde byl viceprezidentem, čili ani cestám do Bruselu se nemůže vyhnout. Nemůže pak být divné, že má velkou oblibu a znalosti letadel, kdy většinu typů letadel pozná na obloze již podle jejich pouhého obrysu.

A to jsem se ani nezmínil, že lety jsou nedílnou součástí i jeho rekreačních dovolenkových cest. Ty podniká s manželkou zcela pravidelně každý rok. Některé z nich je nutno obdivovat. Třeba tu loňskou do Číny, kde se nespokojil s čínskými velkoměsty, ale zajel na čínský venkov, kde nikdo neznal žádný evropský jazyk. Plánujete-li někdo podobnou cestu, doporučuji prof. Škrhu konzultovat, jak to dělal.

Na internetu se dozvíte, že měl na starosti 8 grantových úkolů (IGA, GAČR, GAUK) jako hlavní řešitel, koordinoval dva výzkumné záměry 1. lékařské fakulty UK a nyní je zde vedoucím výzkumného projektu Progres navazujícího na předchozí Prvrouk. Je autorem pěti monografií, řady kapitol v monografiích a více než 300 odborných

sdělení v časopisech. Souhrnný dosažený H-index je 29, celkový citační ohlas podle SCI byl dosud 5450. Také přednášek měl asi 260, z toho bylo 35 zvaných přednášek v zahraničí.

Na internetu jsou také vyjmenovány jeho funkce jednak na III. interní klinice 1. LF UK (první zástupce přednosty, vedoucí laboratoře pro endokrinologii a metabolismus, vedoucí Diabetologického centra), jednak v České diabetologické společnosti (kde je ve výboru od roku 1990) byl a je nyní znovu předsedou, dříve vědeckým sekretářem či místopředsedou, a České lékařské společnosti JEP jako místopředseda. Při těchto a mnoha dalších profesních aktivitách je nutno obdivovat, že najde čas na svoje záliby. Přednostu III. interní kliniky vzpomíná, jak při jedné vycházce mu prof. Škrha dovedl přesně určit a vysvětlit horniny, na které ukázal. Je členem Mineralogické sekce Národního muzea v Praze od roku 1971, dosud aktivně sbírá minerály. Velmi ho zajímá výtvarné umění, obzvláště české, do přelomu 19. a 20. století. Některé koníčky z mládí čas vytlačil, tak třeba mnoho let již nehraje na housle či na klavír, což byla záliba geneticky zděděná po mamince. Také známky z dopisů jen ukládá, na jejich řazení již nezbývá čas.

Nikdo z okolí prof. Škrhy nepochybuje, že prof. Škrha je mimořádný člověk po pracovní stránce. Ale on je zcela mimořádný i po stránce přátelských vztahů. Prostě každý, kdo jej zná, ho musí obdivovat a mít rád.

Josef Marek

65 let prof. MUDr. Josefa Bednaříka, CSc., FCMA

Když jsem zjistil, že je čas psát laudatio k pětadesátinám Josefa Bednaříka, nevěřil jsem kalendáři. Josef Bednařík na prahu seniorského věku – to není možné. Sportovec, přátelský šéf kliniky i společník, který svoji mladistvou formu a vytrvalost projevuje nejenom v běhu, ale i v práci. Nadaný i zkušený vědec, úspěšný přednostu Neurologické kliniky Fakultní nemocnice Brno a LF MU, je přední osobností české neurologie. Abych připomněl jenom nejviditelnější funkce z mnoha dalších: od roku 2016 je předsedou České neurologické společnosti, v letech 2005–2016 byl vedoucím redaktorem impaktované České a slovenské neurologie a neurochirurgie. Byl zástupcem ČR v panelu Muscle Disorders Evropské federace neurologických společností (1996–2006) a od roku 2011 Neuropathic Pain v panelu EAN.

Narodil se 18. 4. 1954 ve Vyškově, gymnázium absolvoval a lékařskou fakultu vystudoval s vyznamenáním v Brně. Po promoci v roce 1979 nastoupil na neurologickou kliniku FN (dnes u sv. Anny) v Brně. Pracoval jako

sekundární lékař, poté jako asistent a věnoval se elektrofyziologickým metodám, především EMG a evokovaným potenciálům. CSc. obhájil v roce 1989, habilitoval v roce 1994, profesorem byl jmenován v roce 2002. V roce 1993 přešel na neurologickou kliniku FN Brno-Bohunice, ježimž přednostou je od roku 2007. Z neurologických specializací se věnuje především onemocněním periferního nervového systému, míše a vertebrologii. Mezinárodní uznání získal také na poli diagnostiky a léčby bolesti, podílel se například na multicentrickém evropském grantu; vybudoval laboratoř bolesti, která je rozkročena mezi klinikou a neurovědním programem CEITEC. Vždy se choval skromně, ale jeho talent byl patrný na první pohled. První publikaci vytěžil již ze stáže na chirurgii v rámci specializační přípravy. Publikoval 150 původních prací *in extenso*, z toho 60 v zahraničních impaktovaných časopisech, je autorem řady monografií a pedagogických publikací, jeho práce byly citovány 1450× ve Web of Science, jeho Hirshův index je 23. Byl mnohokrát oceněn, jen cenu České neurologické společnosti získal desetkrát,

jeho práce byla oceněna 1. místem na Cervical Spine Research Society Annual Meeting v roce 2015 v San Diegu, USA. Josefa Bednaříka potkáváme na sjezdech obklopeného mladými kolegy. Vychoval a vychovává celé generace mladých neurologů, k Ph.D. dovedl šest doktorandů a další vede. Mnoho lékařů mu vděčí za své neurologické i vědecké vzdělání. Vychovává je k soustavné a pečlivé

klinické a vědecké práci a dosahuje v tom opět velmi dobrých výsledků. Je velice oblíbený lékař, učitel a šéf.

Profesor Bednařík byl členem České lékařské akademie od jejího založení a jedno funkční období byl členem Rady ČLA.

Ivan Rektor

65 let prof. MUDr. Petra Widimského, DrSc.

Kardiologie dostala do vínku nelichotivou nálepku: vždyť více než 50 % všech úmrtí připadá na vrub chorob srdce a cév; za celou jednu polovinu z tohoto množství pak odpovídá onemocnění jediné, ischemická choroba srdeční a její akutní forma, infarkt myokardu. Není proto překvapivé, že společnou snahou kardiologů na celém světě je tento nepříznivý stav zvrátit. Prosadit se v tak velké konkurenci není jednoduché a tím více vyniká úspěch předního českého kardiologa, prof. MUDr. Petra Widimského, DrSc., který se 29. března dožívá 65 let.

S potěšením jsem sledoval jeho odborný růst několik desetiletí, od výborného studenta medicíny, přes klinické začátky, první vědecké úspěchy až k jeho současnému postavení ve světové kardiologii. Jeho mezinárodní úspěch je podložen velkou pílí, nadáním, odvahou a vytrvalostí, tedy atributy, bez kterých si nelze úspěšného lékaře a vědce představit. Přesvědčen o správnosti své myšlenky změnil významným způsobem léčbu akutního infarktu myokardu: rutinní aplikace koronární angioplastiky v časných fázích onemocnění zachránila život mnoha pacientům u nás i v zahraničí, nemocniční úmrtnost na infarkt myokardu se tak významně snížila. Své poznatky publikoval v prestižních světových odborných časopisech, jeho aktuální citační ohlas je úctyhodný: činí více než 33 000 citací podle Science Citation Index, H-index je 59. Mezinárodní uznání na sebe nenechalo dlouho

čekat: stal se viceprezidentem Evropské kardiologické společnosti (2006–2008), jeho výsledky byly prezentovány v prestižních sekcích na nejvýznamnějších světových kardiologických kongresech. Jedním z vrcholů dlouhodobého klinického výzkumu je publikace z roku 2010, ve které kolektiv 30 evropských kardiologů pod vedením P. Widimského analyzoval výsledky léčby infarktu myokardu a prokázal vedoucí postavení ČR. Po zásluze obdržel v roce 2014 Zlatou medaili Evropské kardiologické společnosti za celosvětovou modernizaci léčby infarktu myokardu. Uznání se mu dostalo i na domácí vědecké scéně, když v roce 2011 obdržel Hlavní národní cenu projektu Česká hlava a byl zvolen členem Učené společnosti České republiky a České lékařské akademie. Profesor Widimský je rovněž vynikajícím manažerem, významným způsobem se podílí na rozvoji domácí kardiologie. Od roku 2001 je přednostou III. interní kardiologické kliniky 3. LF, v letech 2000–2003 byl prorektorem Univerzity Karlovy, v roce 2018 se stal děkanem 3. LF UK. Oceněním jeho zásluh byla rovněž volba předsedou České kardiologické společnosti na léta 2011–2015.

Milý Petře, do dalších let Ti upřímně přeji nejen množství dalších kardiologických úspěchů, ale i pevné zdraví, rodinné štěstí a optimismus. Ať Ti to vše ještě dlouho vydrží!!

Ad multos annos!

Bohuslav Ošťádal

Vážení čtenáři,

věřím, že po přečtení této básně budete okouzleni nejen jejím líbezným jazykem a svižným rytmem, ale také mistrovsky humorným podáním hematologicko-kardiovaskulární lekce.

Tento hematologický epos jsem získal v polovině sedmdesátých let jako nesignovaný text, ušmudlaný častým předáváním z ruky do ruky – pod stolem, jak se tehdy říkávalo. Vzpomněl jsem si na něj, když byl definován rámec tohoto XI. kongresu – krev ve všech odstínech šedi. Doufám, že tento neobvyklý příspěvek příjemně uvede následující program.

Jistě se ptáte, kdo je autorem? Nevím, ale text ukazuje, že jde o lékaře s klasickým vzděláním, vědce, výborného pedagoga a osobnost se zřejmě redukovanou afinitou vůči tehdy prosazované ideologii. Tedy velmi pravděpodobně o profesora (obor 1. rigoróza?) některé z našich lékařských fakult. Je také pravděpodobné, že autor už mezi námi není. Pakliže jste se už s touto básní setkali a můžete přispět jakoukoliv upřesňující informací, předem vám děkuji.

Pavel Kučera

EOSINOFILA

Epos hematologický

Ve dřeni kostní, v spongiosy přitímí,
kde kapilára řečiště si vryla,
myelocytů dělicími rytmy
se narodila Eosinofila.

Krásná a něžná vyšla z dřene lůna,
dech poupat z její cytoplasmy vanul,
diadém jádra jako mladá luna
v démantech zářil jejích alfa granula.

Všem buňkám kolem, mladým jako starým
hned jádrem projel blahý jakýs pocit,
a jako já, tak pomýšlel hned na rým
bard kostní dřene – megakaryocyt.

Jen jeden mrzout mezi těmi davy
ji prohlížel en face i ze profilu
a posléz řekl: „Načpak tolik slávy,
jsem vzácnější já, z rodu basofilů.“

Však nepovšimnut zůstal jinak všemi
a shledal, že je vlastně pouhá nula.
A Eo, zrak svůj cudně klopíc k zemi,
do proudu zvolna v kapiláru vplula.

Nuž hleďme, jaká čekala ji cesta,
na kterou sudbou laskavou i krutou
jí, krásné Eo, jichž jsou čtyři ze sta,
se bylo brát jak lodi s plachtou vzdušnou.

Když v kapiláry úzké koridory
veplula, ještě s plachým nachem v líci,
tu poznala hned nevraživé vzdory
v erytrocytů hrubé tlačení.

Ti spěchali jak nevzdělaná lůza
kapilár středem, kudy vozy jezdí,
že krásnou Eo jala z toho hrůza
a opatrně přitiskla se ke zdi.

Tam zvolna jen, co noha nohu mine,
se pseudipodiemi držíc stěny,
se šinula do kapiláry jiné,
až posléz vplula do mocnější veny.

Tam zvolňoval se trochu pospěch davů.
Erytrocyti, pariové krve,
si mohli trochu narovnat hlavu,
když vydali O₂, jež nesli prve.

Je robot každý z této rudé masy,
hrob neznámý jen v slezině mu zbude.
Bez jádra – mozku – myslit odvyká si,
čím méně mozku, tím víc té barvy rudé.

Tak v obci té se děje stejně zcela,
ať sluje cruor, sang či blood či haima.
Však Eosinofila zatím zřela
zjev, jenž byl nejprv viděn od Cohnheima.

Tu do blízkosti tenkostěnné cévy
se dostal hlouček zhoubných koků.
Hned přispěchal sem – odkud nikdo neví
– šik leukocytů ve vojenském kroku.

A stěnou cévy proniká hned na ven
a nepřítele bere prudkou ztečí.
Nepřítel záhy pohlčen a stráven
a člověk-stát je mimo nebezpečí.

A krásná Eo kupředu se brala,
šlajsnami chlopní proplouvala hravě,
ve vírech krve radostně se smála,
až posléz octla se ve veně cavě.

Tam s rozkoší se proudem dala nésti,
jenž plynul jenom zvolna, klidně, líně,
a sotvaže si všimla ve svém štěstí,
že dostala se s proudem do předsíně.

Však tu byl konec klidné její pouti.
Neb sotva klidně do atria vplula,
jí zdálo se, že svět se kolem hrouť
a se systolou šla do ventricula.

A ještě ani nepopadla dechu,
jak bolelo ji tělo celé zbité,
když proud ji vrhl ve zběsilém spěchu
přes srážné chlopně poloměsíčitě.

Ach, krásná Eo, dosti zkušená-lis?
Zdaž plavkyní jsi dosti smělé sorty?
Vždyť to jsi zatím jenom v pulmonalis
– což až tě proud zaneše do aorty?

Však naše Eo plavkyně je řízná
a v bublanině každé zná svou fintu,
a tak se záhy zcela dobře vyzná
ve vlasečnic plicních labyrintu.

A i když skoro v bludišti se ztrácí,
přec bezstarostně tropí alotria
a bez kompasu bezpečně se vrací
přes plicní venu vlevo do atria.

Tam opakuje v míře ještě větší
svůj prudký sešup rovnou do komory.
Proud kolem víří, pění se a ječí
jak bystřina, jež teče z velehory.

Však Eosinofila klidnou paží,
ač námahou se musí kousat do rtu,
do vírů v sinech Valsalvových vráží
a rychle pluje dále přes aortu.

Pak ocitla se zase v kapilárách
a k novému se chystá koloběhu.
Z bojácné dívky stal se bujný rarach,
v němž smělost cudnou nahradila něhu.

Tak míjel čas a Eosinofila
pokračovala v putování smělém,
kde leckdy v chvíli poslední se skryla
před žravým retikuloendothelem.

Věk nedotkl se její krásy,
zářila stále jako ranní zora,
a byla by tak žila dlouhé časy,
vědychtivého nebýt profesora.

To Eo byla v kožní kapiláře
– v tom slyší, kterak blízko něco prasklo,
a s kapkou krve z cévek v kožní škáře
se cítí náhle přenesena na sklo.

A Eo cítí, jak se rychle suší,
své pseudopodie sic rychle stáhla,
však v zápětí svou vypustila duši,
tu duši, jež jen po životě práhla.

A o tom neví, co se dále dělo;
že uchopena byla potom kýmsi,
jenž balsamoval její mrtvé tělo
a obarvil je metodou dle Giemsky.

Pak náhrobek jí vybudoval křehký,
kde odpočívá nyní, věčně snící...
Ó Eosinofilo, buď ti lehký
kanadský balsám, lehké sklíčko krycí.

Klubová setkání členů České lékařské akademie v roce 2018

Petra Horáková

ředitelka ČLA

Dne 27. 2. 2018 proběhlo klubové setkání České lékařské akademie v rámci valné hromady. Přednášku na zajímavé téma Struktura mozku a architektura myslí proslovil prof. MUDr. Jiří Horáček, Ph.D., FCMA, z Národního ústavu duševního zdraví a 3. LF UK Praha. Sdělení se věnovalo novým poznatkům o strukturním a funkčním uspořádání mozku jako podkladu našich mentálních stavů a psychických poruch. Profesor Horáček se nejprve věnoval popisu základních morfolo-
gických a funkčních stavebních komponent mozku. Následně přiblížil koncept komplexních vazeb mezi těmito stavebními kameny a tím, jak vytvářejí vztahově

propojené sítě včetně zákonitostí, jimiž se chování těchto sítí řídí. V další části byly demonstrovány tři hlavní makroskopické sítě lidského mozku, které odpovídají třem zásadním modům mentálních stavů našeho vnitřního života. V poslední části pak byla představena teorie predikční chyby, která poskytuje možnou odpověď na otázku, kdo je dirigentem celého neuronálního orchestru a jakým způsobem řeší hlavní funkci mozku, tedy schopnost adaptovat se na prostředí. V každé z částí pak bylo demonstrováno, jak se může i malá změna parametrů nastavení popisovaného mechanismu podílet na vzniku příznaků duševní nemoci.

ČESKÁ LÉKAŘSKÁ AKADEMIE

členové 2019

zahraniční členové

(†) VZPOMÍNÁME NA ČLENY ČLA, KTERÝ JIŽ NEJSOU MEZI NÁMI: prof. MUDr. **Zdeněk Ambler**, DrSc.; prof. MUDr. **Olga Benešová**, DrSc.; prof. MUDr. **Jaroslav Blahoš**, DrSc.; prof. MUDr. **Pavel Bravený**, CSc.; MUDr. **Jan Bureš**, DrSc.; prof. MUDr. **Evžen Čech**, DrSc.; prof. MUDr. **Jiří Duchon**, DrSc.; prof. MUDr. **Milan Elleder**, DrSc.; prof. MUDr. **Miroslav Fára**, DrSc.; prof. MUDr. **Karel Horák**, DrSc.; prof. MUDr. **Richard Jelinek**, DrSc.; prof. MUDr. **Čladr John**, DrSc.; prof. MUDr. **Radana Königová**, CSc.; prof. MUDr. **Jiří Kraml**, DrSc.; prof. MUDr. **Miroslav Králik**, DrSc.; prof. MUDr. **Zdeněk Lajda**, DrSc.; prof. MUDr. **Zdeněk Mařatka**, DrSc.; prof. PhDr. **Zdeněk Matějček**, CSc.; prof. MUDr. **Jiří Mazánek**, DrSc.; prof. MUDr. **Marie Pešková**, DrSc.; prof. MUDr. **Vratislav Schreiber**, DrSc.; prof. MUDr. **Miloš Štěpánek**, DrSc.; prof. MUDr. **František Vosmik**, DrSc.; prof. MUDr. **Maximilián Wenke**, DrSc.; prof. MUDr. **Petr Zvolský**, DrSc.

Vydání Revue 15 podpořily:

...prostě pomáhá

**ZNOVÍN ZNOJMO, a.s.
SE SÍDLEM V ŠATOVĚ**

Mediální spolupráce:

Revue České lékařské akademie / Czech Medical Academy Review • Číslo / Issue: 15 • Ročník / Volume: 2019 • Vydavatel / Publisher: Česká lékařská akademie, z.s. • Adresa / Address: U Zvonařky 15, 120 00 Praha 2 • Internet: www.medical-academy.cz/cla • e-mail: cla@medical-academy.cz • Ediční rada – předseda / Editorial board – chairman: prof. Richard Rokyta • Odpovědní redaktori / Editors: prof. Richard Rokyta, Mgr. Petra Horáková • Sazba a tisk / Typesetting and print: TIGIS, spol. s r.o., Brumovická 998/24, 102 00 Praha 10 • Redakční uzávěrka / Editorial deadline: 18. 3. 2019 • Registrace / Registration: MK ČR E 15513 ISSN 1214-8881
